ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಇಲಾಖೆ

ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಾಮಗ್ರಿ

2025-26

ವಿಷಯ – ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ

ಮಾಧ್ಯಮ- ಮರಾಠಿ

ವರ್ಗ - 5

ರಾಜ್ಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಬನಶಂಕರಿ 3ನೇ ಹಂತ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560085

ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಳಗಾವಿ

Concept and Guidance

Smt Rashmi Mahesh V, IAS
Principal Secretary to Government
Department of School Education and Literacy

Dr. Trilok Chandra K.V IAS Commissioner Department of School Education, Bangalore	**Shri. Gopalakrishna H.N** Director, DSERT Bangalore

Composition

Smt. Radha P.
Senior Assistant Director
DSERT Bangalore

DIET Co-operation		
Shri. Basavaraj Nalatawad D.D.P.I (Dev) DIET, Belagavi	**Smt. Bharati B Dasog** LBA Nodal Diet, Belagavi	**Smt Hemavati D Dharmannavar** **Mentors and Examiners,** Lecturer DIET, Belagavi

BLOCK Co-operation	
Shri Ramappa P BEO,Khanapur	Shri A R Ambagi BRC, Co-ordinator

"ಬದಲಾವಣೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಭವಿಷ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣ"

State Department of Education Research and Training
Banashankari 3 rd Stage, Bangaluru-560085
And
District Institute of Education and Training, Belagavi

Lesson Based Assessment Material Creation Resource Team

1. Shri Rajiya Deshpaik , MLPS Shindoli, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

2. Smt Kavita Patil, MHPS Zalage, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

3. Shri Sardar Zende, MHPS Manikwadi, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

4. Shri, S D Bhalkekar, MLPS Dhokegali, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

5. Shri R B Shinde , MLPS Shedegali, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

6. Shri S B Goankar , MLPS Nagurde, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

7. Shri Ramesh Gavade , MLPS Vijay Nagar , Tq: Khanapur Dist: Belagavi

8. Shri Riyaz Ambewale, MLPS Machali, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

9. Shri Rahul Bhandari, MHPS Chigule, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

10. Shri Shahajit Mulla, MHPS Kankumbi, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

11. Shri Mahendra Shinde, MLPS Tarwad, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

12. Shri D S Khot, MHPS Satnali, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

13. Shri Nagesh Murgod, MHPS Parwad, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

14. Smt Rekha Goral, MLPS Bettane, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

15. Smt Pushpa Sutar, MHPS Jamboti, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

16. Shri B V Kumbar , MLPS Zadankale, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

17. Shri V T Sutar, MLPS Shri Krishna Nagar Tq: Khanapur Dist: Belagavi

18. Shri R k Patil , MLPS Akrali, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

19. Smt Suvarna Mirashi, MLPS Astoli, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

20. Shri Mahadev Jadhav, MLPS Karajgi, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

21. Shri Vijay Patil, MHPS Abnalli, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

Reviewer

1. Shri Jeevan Patil, CRP Kankumbi, Tq: Khanapur Dist: Belagavi
2. Shri Basavaraj Janakatti, CRP Khanapur, Dist: Belagavi

Technical Assistant

1. Shri T B More, MHPS Chirmurkar Galli, Tq: Khanapur Dist: Belagavi

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

2025 26 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನದ 4ನೇ , 5 ನೇ , 6 ನೇ , 7 ನೇ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಮರಾಠಿ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 16 ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ರಚನೆ ಕಾರ್ಯ ಬೆಳಗಾವಿ ಡಯಟ್ ಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಅದರಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ತರಗತಿ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮೌಲ್ಯಂಕನ ಕಲಿಕಾ ಫಲ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮುಂದಿನ ಜಾಗತಿಕದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ನೆರವಾಗುವಂತೆ ಹಾಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಲಿಕಾ ಫಲ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಯಶಸ್ವಿಗಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆರಂಭದ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಸಾಧಾರಣ ಮತ್ತು ಸುಲಭ, ಕಠಿಣ, ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಠಿಣತೆಯ ಮಟ್ಟ ಆಧರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹು ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಕಿರು ಉತ್ತರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ವಿವರಾಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅನ್ವಯಿಕ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಓದು ಬರಹದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಠವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ಪಾಠ ಆಧರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ನೋಡಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಡಿ.ಎಸ್.ಇ.ಆರ್.ಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು (ಆ) ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಬೆಳಗಾವಿ, ಹಿರಿಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾದ ಶ್ರೀ ಆಂಜನೇಯಲು ಆರ್ ಕೆ, ಶ್ರೀ ಯು ಡಿ ಹುನಕುಪ್ಪಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಡಿ ನದಾಫ್ ಮತ್ತು ವರ್ಗ ವಿಷಯವಾರು ನೋಡಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಡಯಟನ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಖಾನಾಪುರ್, ಬೆಳಗಾವಿ ಗ್ರಾಮೀಣ, ಬೆಳಗಾವಿ ನಗರ , ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ , ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ, ಸಿ.ಆರ್.ಪಿ, ಸಿ.ಆರ್.ಸಿ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನದ ನೋಡಲ ಶ್ರೀಮತಿ ಭಾರತಿ.ಭೀ.ದಾಸೋಗ ಹಾಗೂ ಡಯಟಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಶ್ರುತಿ ದುಗ್ಗಾಣಿ, ದ್ವಿದ.ಸ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸದುಪಯೋಗವಾಗಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರಲು ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು "**ಬದಲಾವಣೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಭವಿಷ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣ**" ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ. ಎಮ್. ನಾಲತವಾಡ
ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅ)
ಡಯಟ್ ಬೆಳಗಾವಿ

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಎಚ್ ಎನ್
ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಡಿ.ಎಸ್.ಇ.ಆರ್. ಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು

अनुक्रमणिका

पाठ – 1.

नव्या युगाचे गाणे (कविता)

सोपे 65%	प्रश्न 16	गुण 16
सामान्य 25%	प्रश्न 06	गुण 06
कठीण 10%	प्रश्न 03	गुण 08
	एकूणप्रश्न 25	गुण 30

अध्ययन निष्पत्ती-

- वैज्ञानिक दृष्टीकोन विकसीत करून घेतात.
- आपल्या देशाबद्दलचे प्रेम, आपूलकी विकसीत करतात.
- मातृभूमीचे रक्षण करण्याची वृत्ती मनामध्ये विकसीत करतात.

प्रश्न 1 ला योग्य पर्याय निवडा. (सोपे) 5 X 1 = 5

1) कवितेत कोणत्या युगाचे गाणे गाण्यास सांगितले आहे ?

1) कलियुगाचे
2) नव्यायुगाचे
3) जुन्यायुगाचे
4) मध्ययुगाचे

2) विज्ञानाच्या नभोमंडळी आपणास काय होण्यास सांगितले आहे?

- सूर्य
- चंद्र
- तारे
- ग्रह

3) कशाचा तिमीर सारून तेजोमय सूर्य उगवला आहे ?

- सुखाचा
- दु:खाचा
- जगाचा
- अज्ञानाचा

4) अंतरी कोणता दीप नेहमी तेवत ठेवण्यास सांगितले आहे ?

1) चंद्राचादीप

2) अज्ञानाचादीप

3) सूर्याचादीप

4) मानवतेचादीप

5) नव्या युगाचे गाणे कसे गाण्यास सांगितले आहे ?

1) एकदिलाने

2) सावकाश

3) जोरात

4) एकटयाने

प्रश्न 2 रा रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा. (सोपे) 3 X 1 = 3

6) नव्या युगाचे गाणे या कवितेच्या कवियित्री _________ आहेत.

7) हासत खेळत __________ जाऊ.

8) विज्ञानाच्या नभोमंडळी आपण __________होऊ.

प्रश्न 3 रा जोड्या जुळवा. (सोपे) **6 X 1 = 5**

अ	ब
9) अंतरी	अंधार
10) तिमीर	मनात
11) सारणे	एकी, समानता
12) नित्य	बाजूस सारणे
13) एकत्व	सतत

प्रश्न 4 था समान अर्थी शब्द लिहा. (सोपे) 3 X 1 = 3

14) अंतरी =

15) तिमीर =

16) नित्य =

प्रश्न 5 वा एका वाक्यात उत्तरे लिहा ? (सामान्य) 6 X 1 = 6

17) विज्ञानाच्या नभो मंडळी आपणास काय होण्यास सांगितले आहे ?

18) कशाचा तेजोमय सूर्य उगवला आहे ?

19) अनेकतेतून आपणास कोणते गाणे गाण्यास सांगितले आहे ?

20) ध्येय गाठण्यासाठी आपणास काय करण्यास सांगितले आहे ?

21) भारत भूमीची माती कशी आहे ?

22) प्राण कशासाठी पणाला लावायचे आहे ?

प्रश्न 6 वा दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.(कठीण) 2 X 2 = 4

23) हासतखेळत ध्येय मंदिरीपुढे पुढेरे जाऊया ओळीतून कवयित्री काय सांगू इच्छिते ?

24) या कवितेत कवीने कोणकोणत्या गोष्टीवर भर दिला आहे ?

प्रश्न 7 वा खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा. (कठीण) 1 X 4 = 4

25) हातामध्ये हात गुंफूनी _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _

_ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ प्राण पणाला लावू.

पाठ -2

तीनमूर्ती

- अध्ययन निष्पत्ती

- जोडाक्षरांचे वाचन व श्रुतलेखन करता यावे.
- संवाद,नाट्यरूप इत्यादी साहित्य प्रकाराची ओळख व्हावी.
- प्रश्नचिन्ह,उद्गारवाचकचिन्ह,याविरामचिन्हांचा वापर समजावा व स्वतः करता यावा.
- समानार्थी,विरुद्धार्थी शब्द सांगता यावेत.
- एकवचन,अनेकवचन यांची उजळणी व्हावी.
- नवीन शब्द प्रयोगांचा वाक्यातउ पयोग करता यावा.
- पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात मांडता यावा.
- शब्दांच्या जातींपैकी नाम,सर्वनाम,विशेषण,शब्दयोगी अव्यय,केवलप्रयोगी अव्यय इत्यादीची दाहरणे समजून उपयोग कसाक रावाहे कळावे.

❖ नीलनकाशा

कठीणतेवर आधारित

प्रश्नप्रकार	शेकडा	एकूणगुण 25 असताना	एकूणगुण 30 असताना
सुलभ	65%	16	18
साधारण	25%	6	8
कठीण	10%	3	4
एकूण	100%	25	30

गुणाधारीत

गुण	प्रश्नसंख्या	एकूणगुण 25 असताना	एकूणगुण 30 असताना
1	10	10 x 1 = 10	1 x 10 = 10
2	3	2 x 3 = 6	2 x 4 = 8
3	2	3 x 2 = 6	2 x 4 = 8
3	1	3 x 1 = 3	4 x 1 = 4
एकूण		25	30

❖ प्रश्न- 1 खालील शब्दांचे मोठ्याने वाचन करा/श्रुत लेखन करा. (साधारण). - प्रत्येकी 1 गुण

- कष्ट स्वतः व्यक्ती भोक्ता
- नमस्कार छिन्नीच्या शाब्बास वैशिष्ट्य
- सन्मान धन्यवाद स्वभाव रत्नहार
- सर्वश्रेष्ठ प्रश्नातील महत्त्वाची दशसहस्त्र
- मूर्तिकाराचे मुक्तकंठाने प्रत्यक्ष

❖ प्रश्न- 2 .जोड्या जुळवा (सुलभ) - प्रत्येकी1

1) राजा एकशतक मोहरा

2) मूर्तिकार दशसहस्त्र मोहरा

3) पहिलीमूर्ती कलेचाभोक्ता

4) दुसरीमूर्ती हुशार

5) तिसरीमूर्ती एक सहस्त्र मोहरा

प्रश्न -3 समानार्थीशब्दलिहा (सुलभ) - प्रत्येकी1 गुण

1) राजा-
2) सुंदर-
3) परीक्षा -
4) कौतुक -
5) किंमत -
6) खूप -
7) दगड -
8) डोके -
9) कान -

10 तोंड –

❖ प्रश्न – 4 विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (सुलभ) प्रत्येकी 1 गुण -

- मृदू x
- शूर x
- गुण x
- प्रशंसा x
- स्वार्थी x
- सुंदर x
- ज्ञान x
- हजर x
- कमी x
- हुशार x
- खुश x
- सोपे x
- खरे x
- सन्मान x

प्रश्न – 5 खालील शब्दांचे अनेकवचनी रूप लिहा.   (सुलभ)

- राजा –
- मूर्ती -
- मोहोर -
- शंका–

❖ प्रश्न – 6 खालील वाक्यप्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा. प्रत्येकी 2 गुण (साधारण)

1) मुक्त कंठाने कौतुक करणे-

2) खोचकपण बोलणे-

3) निरसन करणे-

4) प्रत्यक्ष भेट घेणे-

5) स्पष्टीकरण करणे –

प्रश्न – 7 योग्य विराम चिन्हे देऊन खालील वाक्ये पुन्हा लिहा. सुलभ)_- प्रत्येकी1गुण

1) मूर्तिकारमहाराजआपणइथवरयायचेकष्टकशालाघेतलेत

2) एवढेकठीणकामतुलासोपेकसेवाटते

3) अरेवाह्यानअगदीहुबेहूबएकसारख्याचमूर्तीआहेत

4) व्वाखरंचतूउत्तममूर्तिकारआहेस

5) मधुनेदहावीसपन्नासशंभरदोनशेवपाचशेच्यानोटा बाहेर काढल्या

❖ प्रश्न – 8 खालील वाक्यातील अधोरेखित शब्दांचीजात ओळखूनलिहा. (साधारण) - प्रत्येकी1गुण

1) <u>राजा </u>व <u>प्रधान </u>मूर्तिकारास भेटण्यास गेले.

2) मूर्तिकाराने <u>सुंदर </u>मूर्ती तयार केली होती.

3) <u>वाह! </u>खरंच तू उत्तम मूर्तिकार आहेस.

4) <u>मी</u> फक्त <u>त्या</u> दगडातील <u>मला</u> नको असलेला भाग काढून टाकतो.

❖ प्रश्न – 9 कोणी कोणास म्हटले आहे ते लिहा. (सुलभ) - प्रत्येकी1गुण

1) “बोलामहाराज, काय सेवा करू आपली ?”

2) “एवढे कठीण काम तुला सोपे कसे वाटते ?”

3) “महाराज, एकाच प्रकारच्या तीन मूर्ती केलेल्या आहेत.”

❖ प्रश्न – 10 योग्य पर्याय निवडा(सुलभ) - प्रत्येकी 1 गुण

1) दरबारी कोणाचे कौतुक करत होते?

अ.राजाचे

ब. प्रधानाचे

क.मूर्तिकाराचे

ड.देवाचे

2) राजा कोणाला भेटायला गेला ?

अ.मूर्तिकाराला

ब.प्रधानाला

क. प्रजेला

ड.कोणालाहीनाही

3) मूर्तिकाराने कशाच्या मूर्ती तयार केल्या होत्या?

अ.सोन्याच्या

ब.चांदीच्या

क.तांब्याचा

ड.दगडाच्या

4) मूर्तिकाराने एकाच प्रकारच्या किती मूर्ती तयार केल्या होत्या?

अ.पाच

ब.दहा

क.तीन

ड.चार

5) सर्वश्रेष्ठ मूर्ती कोणती होती?

अ.पहिली

ब.दुसरी

क. तिसरी

ड. सर्वच

❖ प्रश्न – 11 रिकाम्या जागा भरा. (सुलभ) - प्रत्येकी 1 गुण

- दरबारी मूर्तिकाराचे________कौतुक करत होते.
- राजाकलेचा__________होता.
- आम्ही काही__________घेऊन तुझ्याकडे आलो आहोत.
- तू फार _______मूर्ती तयार करतोस.
- एकाच प्रकारच्या _________मूर्ती तयार केलेल्या आहेत.
- मानवाचा _________ या मूर्तींमध्ये दडलेला आहे.
- पहिल्या मूर्तीची किंमत __________मोहरा आहे.
- दुसऱ्या मूर्तीची किंमत _________मोहराआहे.
- वा !खरंच तू __________मूर्तिकार आहेस.
- राजाने गळयातील __________मूर्तिकाराला देऊन त्याचा सन्मान केला.

❖ प्रश्न – 12 एका वाक्यात उत्तरे लिहा(साधारण) - प्रत्येकी 1 गुण

1. कलेच्या रूपाने समाजाची सेवा कोण करतो?
2. राजा मूर्तिकराकडे काय घेऊन गेला होता?
3. मूर्तिकार कशाप्रकारच्या मूर्ती तयार करत होता?
4. पहिल्या मूर्तीची किंमत किती मोहरा होती ?
5. दुसऱ्या मूर्तीची किंमत किती होती?
6. तिसऱ्या मूर्तीची किंमत किती होती?
7. दुसऱ्या मूर्तीचे वैशिष्ट्य कोणते होते?
8. सर्वश्रेष्ठ मूर्ती कोणती?
9. मूर्तीतील फरक कोणाच्या स्वभावाला लागू पडतात

10.राजानेमूर्तिकराचा सन्मान कसा केला ?

❖ प्रश्न – 13 तीन-चार वाक्यात उत्तरे लिहा(कठीण) - प्रत्येकी 2 गुण

1. मूर्ती बनविणे हे काम कठीण काअसते?
2. मूर्तिकार मूर्ती तयार करताना कोणती गोष्ट लक्षात ठेवतो?
3. मूर्तिकाराने तयार केलेल्या मूर्तींची किंमत किती होती?
4. पहिल्या मूर्तीमध्ये कोणता मनुष्य गुण दडलेला होता?
5. दुसऱ्या मूर्तीचे वैशिष्ट्य कोणते होते?
6. तिसरी मूर्ती सर्वश्रेष्ठ का होती ?

❖ प्रश्न – 14 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कठीण) - प्रत्येकी 3 गुण

1. मूर्तिकारातील तुम्हाला आवडलेले गुण कोणकोणते ते लिहा.
2. वरील कथेतील तीन मूर्तींपैकी आपण कोणत्या मूर्ती सारखे वागले पाहिजे व का?

3. ‘मी पाहिलेली सुंदर मूर्ती’ किंवा ‘मी पाहिलेला सुंद रपुतळा’ या विषयावर सहा ते आठ ओळी माहिती लिहा.

❖ <u>**L S R W** वर आधारित इतर प्रश्न</u> **(साधारण) - प्रत्येकी 3 गुण**

1. वरील पाठ योग्य चढउतारव विराम चिन्हांसहित वाचा.(Reading)
2. पाठाचा सारांश तुमच्या शब्दात सांगा/लिहा.(Speaking - Writing)
3. शिक्षक पाठातील एखादा परिच्छेद मोठ्याने वाचतील व त्याचे श्रुतलेखन करण्यास विद्यार्थ्यांना सांगतील. (Listening – Writing)

पाठ – 3

शब्दांच्या जाती

- **अध्ययन निष्पत्ती**

1. आपण का बोलतो व कसे बोलतो याचा विचार करतात.
2. शब्द कसे तयार होतात हे समजून घेतात.
3. शब्दांच्या विविध जाती समजून घेऊन आपल्या दैनंदिन बोलण्यात त्यांचा व्याकरण शुद्धपद्धतीने वापर करतात.
4. मराठी वर्णमालेचा उपयोग समजून घेतात.

- **नीलनकाशा**
- **उद्दीष्टा नुसार गुण विभागणी**

अध्ययनउद्दिष्ट्ये	शेकडा	गुण	प्रश्नसंख्या
ज्ञान	53	18	18
आकलन	29	11	10
अभिव्यक्ती	15	5	5
प्रशंसा	3	2	1
एकूण	100	36	34

- **काठिण्य पातळी नुसार गुण विभागणी**

प्रश्नप्रकार	शेकडा	गुण	प्रश्नसंख्या
सुलभ	62	22	22
साधारण	32	10	10
कठीण	6	4	2
एकूण	**100**	**36**	**34**

I. खालील पैकी योग्य पर्याय निवडा

1.दररोज शाळेची सुरुवात.......ने होते. (सुलभ)

अ) वंदेमातरम् गीताने. ब) कवितेने. क) प्रार्थनेने. ड) शिक्षादेऊन

2. वर्गात विद्यार्थ्यांनी असे बसावे. (सुलभ)

अ) वेडेवाकडे ब) शिस्तीने क) बेशिस्त ड) फळयाकडेपाठ करून

3. 'शाब्बास!'या शब्दापुढे हे चिन्ह आहे. (साधारण)

अ) उद्गारवाचक चिन्ह ब) अवतरण चिन्ह क) पूर्णविराम ड) स्वल्पविराम

4. शब्दांच्या जाती किती आहेत? (सुलभ)

अ) दहा ब) दोन क) बारा ड) आठ

II. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

1. आपण का बोलतो? (सुलभ)

2. बोलणे कसे बनते? (सुलभ)

3. शब्द म्हणजे काय? (सुलभ)

4. मराठी भाषेत एकूण किती वर्ण आहेत? (सुलभ)

5. शिक्षकांनी फळयावर कोणकोणते शब्द लिहिले होते? (सुलभ)

III. दिलेल्या अक्षरांचा वापर करूनअर्थपूर्ण शब्द तयार करा.

1. खफुरेपा ल (साधारण)

2. शेवि ण ष (साधारण)

3. द क्रि प या (साधारण)

4. नापूखार (साधारण)

IV. खालील शब्दांचे समानार्थी शब्द लिहा.

1. शिक्षक =   (सुलभ)
2. पहाट =   (सुलभ)
3. हुशार =   (सुलभ)
4. बरोबर =   (सुलभ)
5. खूप =   (सुलभ)

V. खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

1. शिस्त ×   (सुलभ)
2. सुर ×   (सुलभ)
3. अर्थ ×   (सुलभ)
4. नंतर ×   (सुलभ)
5. प्रश्न ×   (सुलभ)

VI. रिकाम्या जागी योग्य अक्षर लिहून शब्द पूर्ण करा.

1.वि_र्थी   (सुलभ)
2. _मस्कार   (सुलभ)
3. राष्ट्र_त   (सुलभ)
4. कवि_   (सुलभ)

VII. खालील शब्दांचा वाक्यात उपयोग करा.

1. प्रश्न विचारले.(साधारण)

2. गप्प बसली.(साधारण)

3. काम सांगितले.. (साधारण)

4. शाब्बासकी दिली. (साधारण)

5. हुशार आहे.   (साधारण)

VIII. खालील शब्दांची दोन तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

1. शब्दांच्या जाती कोणकोणत्या आहेत? (कठीण)

2. फुलाचे चित्र काढून त्यात शब्दांच्या जाती दर्शवा (कठीण)

पाठ - 4

कडुनिंब

- निल नकाशा

- उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा	गुण	प्रश्न संख्या
ज्ञान	30	12	12
आकलन	40	16	16
अभिव्यक्ती	20	8	8
प्रशंसा	10	4	4
एकूण	100	40	40

- काठीण्यता पातळीनुसार गुण विभागणी

प्रश्न प्रकार	शेकडा	अंक	प्रश्न संख्या
सुलभ	38	15	15
साधारण	50	20	20
कठीण	12	5	5
एकूण	100	40	40

- अध्ययन निष्पत्ती

- दैनंदीन जीवनामध्ये वनस्पतींचे महत्व जानतात.
- वनस्पतींचे जतन करून पर्यावरणाचा समतो राखतात.
- योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा

१ . कडुनिंबाला असेही म्हणतात ?

अ. निंब   ब.आंबा   क . चिंच   ड. आवळा

२. कडुलिंबाचे झाड कोणत्या वृक्षाच्या जातीत मोडते ?

अ. सदारित ब. अर्धपानझडी क. शुष्कपांजडी ड.यापैकीनाही

३. कडुलिंबाचे झाड किती फूट उंच वाढते ?

अ. दहा ते बारा फूट ब.दोन ते चार फूट क..एक ते दोन फूट ड. वीस ते पंचवीस फूट

४. कडूलिंबाची साल कोणत्या रंगाची असते ?

अ.उदीरंगाची ब. काळा क. हिरवा ड. निळा

५. कडुलिंबाच्या पानांचा आकार कसा असतो ?

अ. गोल व. नागमोडी क. गोलाकार ड. लांबट

६.कडुलिंबाच्या फुलांचा आकार कसा असतो ?

अ. चांदणी व.लांट   क. त्रिकोणी ड . वर्तुळाकार

७.कडुलिंबाच्या फुलांचे रंग कोणता असतो ?

अ. फिकट पिवळा   ब .काळा

८.कडुलिंबाच्या बियांपासून कोणते तेल तयार करतात ?

क. सूर्यफूल तेल नारळाचे तेल ड. कडुनिंबाचे तेल भुईमुग तेल

९.कडुलिंबाच्या लहान काड्यांचा उपयोग कशासाठी करतात

अ. तेल काढण्यासाठी ब. दातमंजनांसाठी. क. रसकाढण्यासाठी ड. यापैकी कोणतेही नाही

१० .कडुनिंबाच्या झाडाचे लाकूड कसे असते ?

अ.जड ब.   हलके क. पोकळ   ड. यापैकी कोणतेही नाही

- रिकाम्या जागा भरा

१.कडुनिंबाचे झाड__ वृक्षाच्या जातीत मोडते.

२.कडुनिंबाच्या.फळांना __म्हणतात.

३.निंबोळया प्रथम __रंगाच्या असतात.

४.कडुनिंबाचा उपयोग __रोगावर केला जातो.

५.कडुनिंबाच्या लाकडाचा उपयोग__ तयार करण्यासाठी करतात.

६.कडुनिंबाचे झाड खूप __आहे.

७.कडुनिंबाच्या पानाच्या कडा__ असतात .

८.कडुनिंबाची फुले छोटी असून__ आकाराचे असतात.

९.फुलांच्या गोड __कीटक आकर्षिले जातात .

१०.या झाडाची पानेव र्षातून एकदा__ पडतात .

- जोड्या जुळवा

१.कडुनिंबाची साल	__ १. साधारण 20 ते 25 फूट उंच वाढतो.
२.कडुनिंबाच्या काड्या	__उदी रंगाचे असते.
३.कडुनिंबाचा वृक्ष	__दात घासण्यासाठी उपयोग करतात.
४.कडुनिंबाची फुले	__ हिरवी व रसरशीत.
५.कडुनिंबाची पाने	_ छोटी चांदण्याच्या आकाराची.
६.कडुनिंब	__फिकट पिवळा. .

७.कडुनिंबाच्या फुलांचा रंग __सदाहरितवृक्ष.

८.कडूलिंबाच्या दुसरे नाव __जड असते .

९.कडुनिंबाच्या बिया __लिंबडा.

१०.कडुनिंबाचे लाकूड _तेल काढण्यासाठी.

- दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

१.कडुनिंबाचे झाड कोठे आढळते?

२.सदाहरित वृक्ष म्हणजे काय?

३.कडुनिंबाची झाडे कोणता वायू घेतात?

४.कडुनिंबाचे झाड कोणता वायू बाहेर सोडते ?

५.कीटक कडुनिंबाच्या झाडाकडे का आकर्षिले जातात ?

६.कडुलिंबाची फुले कशी असतात?

७.कडुनिंबाच्या बियापासून काय तयार करतात ?

८.कडुनिंबाच्या लाकडाचा उपयोग कशासाठी करतात ?

९.कडुलिंबाच्या फुलाचा आकार कसा असतो?

१०.कडुनिंबाचा उपयोग कशाच्या उपचारासाठी करतात?

पाठ – 5

व्याकरण

नील नकाशा उद्दीष्टा नुसार गुणांची विभाग

अध्ययनउद्दिष्ट्ये	शेकडा	गुण	प्रश्नसंख्या
ज्ञान	49	17	17
आकलन	37	17	13
अभिव्यक्ती	14	5	5
प्रशंसा	-	-	-
एकूण	100	39	35

काठिण्य पातळी नुसार गुण विभागणी

प्रश्नप्रकार	शेकडा	गुण	प्रश्नसंख्या
सुलभ	60	21	21
साधारण	29	10	10
कठीण	11	8	4
एकूण	100	39	35

प्रशंसा	-	-	-

- अध्ययन निष्पत्ती

1. व्याकरणाच्या अभ्यासातून भाषेच्या नियमांबद्दल समजून घेणे.
2. शब्दांच्या जाती समजून घेतात आणि उपयोग करतात.
3. विकरी आणि अविकारी शब्द समजून घेतात.
4. विविध शब्दांचा वाक्यात उपयोग करतात व अर्थपूर्ण वाक्ये तयार करतात.

I. खालील पैकी योग्य पर्याय निवडा.

1. शब्दांच्या जाती किती आहेत?(सुलभ)

   अ) सहा ब)पाच क) आठ ड)दहा 2. खालील शब्दातून नाम ओळखा. (सुलभ)

   अ) दिल्ली 2) तो 3) गोड 4)शाब्बास

3. खालीलपैकी विकारी शब्द ओळखा. (सुलभ)

   अ) आणि 2) पण 3) परंतु 4) आई

4. खालीलपैकी अविकारी शब्द ओळखा. (सुलभ)

अ)तिखट ब) अरे वा क)जातो ड)त्यांच्या

II. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

1. विकारी शब्द म्हणजे काय? (सुलभ)
2. अविकारी शब्द म्हणजे काय?(सुलभ)
3. नाव म्हणजे काय? (सुलभ)

4. बोलणे कसे बनते ? (सुलभ)

5. शब्द म्हणजे काय? (सुलभ)

III. खालील वाक्यातील नाम ओळखून लिहा.

1. राधा हुशार मुलगी आहे. (सुलभ)

2. आम्ही गंगा नदी पाहिली. (सुलभ)

3. गोलघुमट सुंदर इमारत आहे. (सुलभ)

4. मला बेळगाव शहर फार आवडते. (सुलभ)

IV. खालील नामांचा वाक्यात उपयोग करा.

1. विराट (साधारण)

2. खुर्ची (साधारण)

3. खानापूर (साधारण)

4. लाडू (साधारण)

5. पुस्तक (साधारण)

V. खालील शब्दांना समानार्थी शब्द लिहा.

1. आई = (सुलभ)

2. डोळा = (सुलभ)

3. फुल = (सुलभ)

4. नदी = (सुलभ)

VI. खाली दिलेल्या वर्णांमध्ये नामे दडलेली आहेत ती शोधून लिहा.

1. म सु न (साधारण)
2. णी म चि (साधारण)
3. मा हि य ल (साधारण)
4. म प्र ल भा (साधारण)
5. ले बी जि (साधारण)

VII. खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

1. योग्य ×(सुलभ)
2. प्रत्यक्ष ×(सुलभ)
3. स्वर्ग ×(सुलभ)
4. चांगले ×(सुलभ)

VIII. खालील प्रश्नांची दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

1. शब्द किती प्रकारात विभागले आहेत? ते कोणते? (कठीण)
2. शब्दांच्या जाती कोणकोणत्या आहेत? (कठीण)
3. विकारी शब्दांचे प्रकार कोणकोणते? (कठीण)
4. अविकारी शब्दांचे प्रकार कोणकोणते? (कठीण)

पाठ - 6

मधमाशी (कविता)

- अध्ययन निष्पत्ती :

1 निसर्गातील घटकाबाबत कुतूहल निर्माण करणे

2 निसर्गातील प्रत्येक घटक एकमेकांना पूरक आहेत हे जाणून घेणे.

नील नकाशा.

उद्दिष्टानुसार गुणांचीविभागणी

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा	गुण	प्रश्न संख्या
ज्ञान	33	8	8
आकलन	38	12	9
अभिव्यक्ती	25	14	6
प्रशंसा	4	3	1
एकूण	100	37	24

काठीण्यता पातळीनुसार गुण.विभागणी

प्रश्न प्रकार	शेकडा	अंक	प्रश्न संख्या
सुलभ	58	14	14
साधारण	29	14	7
कठीण	13	9	3
एकूण	100	37	24

प्रश्न 1 खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (सुलभगुण 1)

1 मधमाशी काय मिळवण्यासजाते ?

2.मधमाशी मध कसा साठवते?

3.आळस कोणाला ठाऊक नाही?

4. नित्य कशाचा साठा करावा?

5. मधमाशी मध कसा ठेवते?

6. कवीने मधमाशीला काय म्हटले आहे ?

प्रश्न2 विरुद्धार्थी शब्द सांगा. (सुलभ.गुण1)

7. आळशी

8. थोडा

9. नित्य

10. गुण

प्रश्न 3 समानार्थाच्या जोड्या लावा. (सुलभगुण 1)

11 खपणे कामसू

12 चित्तीकष्टकरणे

13 निपटणेमनात

14 उद्योगी. शोषूनघेणे

प्रश्न .खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (साधारण गुण2)

1. मिळालेल्या गुणांचा वापरकशासाठी करावा ?

2. मधमाशी मध मिळवण्यासाठी काय काय करते ?

3. कवितेतीलप्रासयुक्तशब्दलिहा.

खालील शब्दांचा वाक्यात उपयोग करा.

4. खपणे

5. चित्ती

6. आळशी

7. उद्योगी

प्रश्न:3 उत्तरे लिहा. (कठीणगूण 3)

1 कवीने मधमाशीला उद्योगी का म्हटले आहे ?

2 मधमाशी कडून आपण काय शिकावे ?

3 खालीलओळीचा अर्थ तुमच्या भाषेत लिहा.

आळस तिजला ठाऊक नाही

सर्व दिवस ती खपते पाही

थंडी ऊन म्हणेना काही उद्योगी मोठी

पाठ - 7

वीर हुतात्मा नारायण .

- अध्ययन निष्पत्ती

1) देशभक्तीचे महत्व समजून घेतात

2) त्याग, देशाभिमान हे गुण जागृत करणे.

प्रश्न 1 . कंसातील योग्य पर्याय निवडून मोकळ्या जागा भरा.

5×1=5.

A) -----------आमचा देश सुसंस्कृत व श्रीमंत होता. [काल, पूर्व ,पूर्वी] सुलभ

B) आपल्या देशाला ________परंपरा आहे. [शूर वीरांची, सुरांची] सुलभ

C) भारत हाएक _______ देश आहे. [लहान, महान, भाग्यवान] सुलभ.

D) ब्रिटिश भारतात _______ निमित्ताने आले. [नोकरीच्या, व्यापाराच्या] सुलभ.

E) चले जाव चळवळ________ यावर्षी सुरू झाली. [1924, 1942]

प्रश्न 2. जोड्या जुळवा . सुलभ 5×1=5

F) हिमालय	1) मलप्रभा.
G) नदी	2) खारटपणा
H) आशिया	3) पर्वत
I) समुद्र	4)खंड. .
J) इंग्रज	5) ब्रिटिश.

प्रश्न 3) खालील शब्दांचा उपयोग करून वाक्य तयार करा. (साधारण)

2×1.5=3.

K) हुतात्मा.

L) अग्रभाग .

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा. 5×1=5.

M) नारायण कोणत्या शाळेत शिकत होता?

N) गोळीबार कोणी सुरू केला?

O) नारायण ने कोणता शब्द उच्चारून प्राण सोडला?

P) चले जाव चळवळ कोणी सुरू केली?

Q) आजही हुबळी शहरात कोणाचे नाव आदराने घेतले जाते?

प्रश्न 5) खालील वाक्य वाचा व ही वाक्ये कोणी कोणास म्हटलेली आहेत ते लिहा

2×2=4 कठीण

R) " देव तुला सामर्थ्य देवो, काळजी घे"

S) "ब्रिटिशांनो चालते व्हा," भारत माता की जय,"वंदे मातरम".

प्रश्न 6) खालील उतारा वाचून त्या खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

नारायणदुर्ग द बैल येथे आला. त्याचे तेजस्वी डोळे, त्याच्या चेहऱ्यावरील उत्साह पाहून ,

सर्व लोकांनी त्याला मोर्चाच्या अग्रभागी उभे केले. मोर्चा सुरू झाला.

"ब्रिटिशांनी चालते व्हा, भारत माता की जय," वंदे मातरम "

अशा घोषणांनी परिसर दुमदुमून गेला .

T) नरायण चे डोळे कसे होते?   0.5 सुलभ

U) मोर्चा मधील लोक कोणाला चालते व्हा म्हणत होते? 0.5 सुलभ

V) नारायण कुठे आला? 0.5. सुलभ.

W) वंदे मातरम या वाक्याचा अर्थ लिहा.   1.5 ×1=1.5 कठीण

पाठ – 8 आपला मित्र साप

- अध्ययन निष्पत्ती-:
- विरामचिन्हांचा वापर लेखनात आणि वाचनात करता येणे.
- वचन आणि अनेक वचने असणारे शब्द वापरून लेखन करणे व त्यांचा बोलण्यात वापर करणे.
- नीलनकाशा
- उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

ज्ञान	शेकडा	गुण	प्रश्नसंख्या
आकलन	30	12	12
अभिव्यक्ती	40	16	16
कौशल्य	20	8	5
एकूण	10%	4	1
एकूण	100%	40	34

प्रश्नांचेस्वरूप	प्रश्नसंख्या	गुण	शेकडा
अतिसुलभ	12	12	30%
सुलभ	20	20	50%
कठीण	2	8	20%
एकूण	34	40	100%

प्रश्नांच्या काठीण्यतेनुसार गुण विभागणी

I .मोकळया जागी कंसातील योग्य शब्द लिहा. (अतिसुलभ)

१) एकाच जातीचे शब्द लागोपाठ आल्यास ___________ हे विराम चिन्ह वापरावे. (पूर्णविराम, स्वल्पविराम)

२) प्रश्नार्थकवाक्य असल्यास ___________ हे विरामचिन्ह वापरावे. (प्रश्नार्थक चिन्ह, अवतरण चिन्ह)

३) सगळेच साप ____________ नसतात. (विषारी, बिनविषारी)

४) रस्त्यावरून ___________ धावतात. (गाडी, गाड्या)

५) ____________ शेतकऱ्यांचा मित्र असे म्हणतात. (सापाला, हरणाला)

II. जोड्या जुळवा(अतिसुलभ)

अ	ब
६) ,	उद्गारवाचक चिन्ह
७) ?	स्वल्पविराम
८) !	प्रश्नार्थक चिन्ह

III. खालीलशब्दांचे वचन बदला. (अतिसुलभ)

९) नदी -

१०) शाळा -

११) फुले -

१२) धडा-

IV. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात द्या. (सुलभ)

१३) गावाकडे मित्रमंडळी कशासाठी जमली होती?

१४) झुंबड कोठे उडाली होती?

१५) एकेरी अवतरण चिन्ह केंव्हा लिहावे?

१६) एकवचनव अनेकवचन दोन्हीरूपे सारखीच असणारी ५उदाहरणे लिहा.

१७) विषारी सापांची ४ नावे लिहा.

18) विविध लेखन चिन्हांची नावे लिहा.

१९) श्रीकाकाने कोणकोणते साहित्य घेतले?

२०) खालील शब्दांचा अर्थ सांगा.

अ) भक्ष्य - ____________________ आ) दंश करणे - ______________________

२१) बिनविषारी साप आपल्या भक्ष्याला कसे मारतात?

२२) साप शेतकऱ्यांचा मित्र कसा?

२३) 'आपलामित्रसाप' यापाठातील दोन ग्रामीण शब्द लिहा.

२४) मित्रांनो तुम्ही आधी शांत व्हा बरं या वाक्यात विरामचिन्हांचा वापर करून वाक्य लिहा.

२5) गावातील लोक सर्पमित्र म्हणून कोणाला ओळखत?

२६) बागेत एक झाड आहे. हे वाक्य अधोरेखित शब्दाचे वचन बदलून पुन्हा लिहा.

V. खालील वाक्य कोणीकोणास म्हटले आहेत ते लिहा. (सुलभ)

२७) "चलापोरांनो, तुमची परीक्षा आहे आज असे समजा".

२८) "अण्णा, आज यापोरांनी अंजन घातलं डोळ्यात".

२९) "काळजीसोडा? तिला मारा, ती सूडघेईल, पुन्हा येईल"

VI. खालील वाक्य चूक की बरोबर ते लिहा. (सुलभ)

३०) साप हा शेतकऱ्यांचा शत्रू आहे.

३१) नामाच्या उच्चारावरून वस्तू एक आहे की अनेक आहेत याचा बोध होतो; यालाच वचन असे म्हणतात.

32) वाक्यातील एखाद्या शब्दाला अधिक महत्त्व दिले जाते; त्या शब्दाला दुहेरी अवतरण चिन्ह देतात.

३३) खाली दिलेला उतारा विराम चिन्हाच्या सहाय्याने लिहा. (कठीण)

आमच्या गावात नारळाच्या पोकळीच्या फणसाच्या आंब्याच्या बागाचबागा या बागातून फिरताना कावळा चिमणी सुतार पक्षी बुलबुलसुगरण इत्यादी अनेक पक्षी नजरेस पडतात मात्र त्यापैकी बुलबुल हा पक्षी सर्रास पहावयास मिळतो आमचे आजोबा म्हणतात झाडे हीच आपले मित्र आहेत ती आपल्याशी गुजगोष्टी करतात नाही का

34) सापाला कसे पकडले? (कठीण)

पाठ - 9

जादूगार

- **अध्ययन निष्पत्ती –**

1 मुलांमध्ये पर्यावरणाबद्दल आवड निर्माण होईल.

2- इंद्रधनुष्याचे संकल्पना मुलांमध्ये विकसित होईल.

नील नकाशा

- उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा गुण	गुण	प्रश्न
ज्ञान	33.33%	10	10
आकलन	40%	12	12
अभिव्यक्ती	13.33%	4	2
कौशल्य	13.33%	4	1
एकूण	100%	30	25

- कठीण्यपातळीनुसार गुणाची विभागणी

काठीण्यस्तर	शेकडावर गुण	गुण
सुलभ	50%	15
साधारण	36.66%	11
कठीण	13.33%	4
एकूण	100%	30

1 योग्य पर्याय निवडा. 1×5=5

1 तऱ्हेतऱ्हेचे चितारी रंग म्हणजे काय?

A)पाऊस B)इंद्रधनुष्य C)आकाश D)चंद्र

2 पत्राचा वास कुणापासून येतो ?

A)इंद्रधनुष B)पाऊस C)अत्तर D)फुले

3 जल या शब्दाचा अर्थ सांगा ?

A)हवा B)वस्तू C)प्राणवायू D)प्राणी

4 वेगवेगळ्या रंगाने कोणाचे अंग नटले आहे?

A)पृथ्वी B)इंद्रधनुष्य C)झाड D)ढग

5 ज्योती कुठे पाजळते?

A)चंद्रावर B)सूर्यावर C)नभातून D)पावसात

2.नवीन शब्दाचे अर्थ लिहा. 1×5=5

6.तरु-

7.चितारने –

8.शिडकावा –

9.नभ –

10.मेघ-

3.समानार्थी शब्द लिहा. 1×4=4

11. मेघ-

12.तरू –

13.जल–

14.नभ-

4.कवितेतील प्रासंयुक्त शब्द लिहा.   1×3=3

15 रंग -

16 नक्षी –

17 वरती -

5.जोड्या जुळवा.   1×5=5

18 इंद्रधनुष्य रुची

19. पखवाज गोड गाणी

20. फुल मेघ

21. फळ सुगंध

22 पक्षीरंग

6.एका वाक्यात उत्तरे लिहा.   2×2=4

23 मेघात काय वाजते?

24 गुज गोष्टी कोणा संगे करतात असे कवी म्हणतो?

7.दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.   1×4=4

25 कवीने फुलाचे वर्णन कसे केले आहे?

पाठ – 10

हरवलेल्या पुस्तकाचे आत्मवृत्त

नीलनकाशा

उद्दिष्टानसार गुणांची विभागणी

उद्दिष्टे	शेकडावारगुण	गुण	प्रश्न
ज्ञान	33.33%	10	10
आकलन	40%	12	12
अभिव्यक्ती	13.33%	4	2
प्रशंसा	13.33%	4	1
एकूण	100%	30	25

काठिण्यपातळीनुसार गुणाची विभागणी

काठिण्यस्तर	शेकडावारगुण	गुण	प्रश्न
सुलभ	65%	20	20
साधारण	25%	7	4
कठिण	10%	4	1

- अध्ययन निष्पत्ती –

* पुस्तकांचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना समजून येते.

* वाचनाची आवड निर्माण होते.

* दैनंदिन जीवनात ज्ञानाचे मूल्य समजून येते.

*पुस्तके वाचल्याने आत्मविश्वास वाढतो.सहनशीलता येते आणि आपणअधिक सक्षम बनतो.

प्रश्न. I खालील पैकी योग्य पर्याय निवडा. 1x5=5

1. विद्ये विना मती गेली !मती विना नीती गेली हे वाक्य यांनी म्हटले.(सोपे)

अ) जॉनरस्किन ब) महात्माफुले क) लोकमान्यटिळक ड) स्वामीविवेकानंद

2.दिवाळीला अशोककाकांनी राहुलला ही भेटवस्तू दिली.(सोपे)

अ) सायकल ब) पेन क) पुस्तक ड) बॅग

3. ना घर का ना........... म्हणी पूर्ण करा. (सोपे)

अ) किनारा   ब) घाटका   क) शेजारचा   ड) नदीचा

4.पुस्तकातील विचारांनी वाचकाच्या जीवनाला पुढील पैकी मिळते.   **(मध्यम)**

अ) प्रेरणा   ब) आत्मविश्वास   क) दया   ड) प्रेम   (सोपे)

5..वाचाल तर वाचाल हे वाक्य यांनी सांगितले आहे.

अ) महात्माफुले   ब) डॉ.बाबासाहेबआंबेडकर   क) लोकमान्यटिळक   ड) स्वामीविवेकानंद

प्रश्न. II एका वाक्यात उत्तरे लिहा.   1x5=5

6. पुस्तकाला अडगळीत कोणी टाकले**?**   **(सोपे)**

7. पुस्तकाला आपण केव्हा नजरेस पडू असे वाटते**?**   **(सोपे)**

8. समाज परिवर्तनकरण्याचे सामर्थ्य कोणामध्ये आहे**?**   **(मध्यम)**

9. माणसाच्या जीवनात बदल कोणी घडवला आहे**?**   **(मध्यम)**

10.पुस्तकाला कोणते कव्हर घातलेले आवडत नाही**?**   **(सोपे)**

प्रश्न. III रिकाम्या जागा भरा.   1x 4= 4

11. विद्या विना मती गेली !मती विना..........गेली.   **(सोपे)**

12. पुस्तक नसलेले घर म्हणजे....... नसलेली खोली.   **(सोपे)**

13. नरकातही मी पुस्तकाच्या सहाय्याने.......निर्माण करीन.   **(सोपे)**

14.वाचाल तर.........   **(सोपे)**

Q.IV खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन-तीन वाक्यात लिहा.   2x2 = 4

15.पुस्तक कोठे व कसे अडकले होते**?**   **(मध्यम)**

16.पुस्तकाचे संरक्षण कसे करावे**?** **(** कठीण**)**

Q.V खालीलप्रश्नांचीउत्तरेचार **-**पाचवाक्यातलिहा**.** **1 x4 = 4**

17.जीवनाला अर्थ प्राप्त केंव्हा होईल असे पुस्तकाला वाटते**?** **(** कठीण**)**

प्रश्न.V विरुद्धार्थी शब्द लिहा. 1x 4= 4

18. स्वर्ग **X** **(**सोपे)

19. स्वच्छ **X.** **(**सोपे)

20. दुःख **X** **(**सोपे)

21. जगणं **X.** **(**सोपे)

प्रश्न.VI समानार्थी शब्द लिहा. 1x 4= 4

22. मती **-** **(**सोपे)

23. परिवर्तन**-** **(** मध्यम**)**

24. प्रतिभावंत **-** **(** मध्यम**)**

25.वित्त **-** **(**कठीण**)**

पाठ 11

दसरा झाला हसरा

- अध्ययन निष्पत्ती :

1) भारतीय संस्कृती व सणयांची माहिती समजून घेतो.

2) सूचीबद्ध शिक्षण परिणामकारक मजकूर आणि मौखिक संवादाद्वारे भाषेच्या मूलभूत कौशल्यांचा विकास करून घेतो.

नील नकाशा

- उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा	गुण	प्रश्न संख्या
ज्ञान	39	10	10
आकलन	30	4	2
अभिव्यक्ती	20	6	3
प्रशंसा	11	5	5
एकूण	100%	25	20

- काठीण्यता पातळीनुसार गुण विभागणी

प्रश्न प्रकार	शेकडा	अंक	प्रश्न संख्या
सुलभ	52	10	10
साधारण	33	9	7
कठीण	15	6	3
एकूण	100%	25	20

1. कर्नाटक राज्याचा प्रमुख सण कोणता?

A. दिवाळी B.होळी C.बेंदूर D. दसरा

2. नवरात्रहा सण किती दिवस साजरा करतात ?

A.पाचदिवस B.एकदिवस C.नऊदिवस D.एक महिना कर्नाटक

3.राज्याच्याकोणत्याजिल्ह्यातदसराहासणमोठ्याउत्साहानेसाजराकरतात?

A. बेळगाव B.विजयपूर C.धारवाड D. मैसूर

4. दसरा या सणाचे दुसरे नाव काय ?

A.एकादशी B.द्वादशी C.विजयादशमी D.पाडवा

5.सुट्टीच्या दिवशी राधा काय विकत होती ?

A.हारगजरे B.गुलाबाचीफुले C.झेंडूचीफुले D.कमळाचीफुले

II. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा. 1×5=5

1फुलांचा उदबत्त्यांचा सुगंध कोठे दरवळत होता?

2. मिरवणूक पाहण्यासाठी कोणकोण आले होते ?

3. प्रकाशला काय हवे होते?

4. राधाच्या वर्गमित्रांची नावे लिहा.

5. गर्दी कोठे उसळली होती?

III. रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा.1×5=5

1. देवीची सिमोल्लंघनाची मिरवणूक निघणार म्हणून ....ची पालखी सजवली होती.

2. समीर प्रकाश आणि मुग्धा यांच्या वर्गात.......... ही शिकत होती .

3.........चे बाबा आजारी आहेत.

4. राधाची आई ....मध्ये कामाला जाते .

5.मैत्रिणीला मदत केल्याने ....चा दसराही हसरा झाला.

IV. खालील वाक्य कोणी–कोणास म्हटले ते लिहा. 2×2=4

1." राधा, तू इथे कशी? आणि हे हार गजरे कसले? आणि तुला नाही का या जत्रेत फिरायचं ?"

2."खरंच, आपण मित्र-मैत्रिणी आहोत ना ,मग सगळे मिळून मिळून मजा करू."

V. खालील श्नांची उत्तरे दोन तीन वाक्यात लिहा. 2×3=6

1.समीरला कोणकोणते खाद्य पदार्थ दिसले?

2. राधाचे आई-बाबा काय करत होते?

3. देवळा समोरील गर्दीचे वर्णन कर.

पाठ 12

मासा

- **अध्ययन निष्पत्ती :**

1) मासा या कवितेतून माशांच्या वैशिष्ट्यांचे आणि वर्तनाचे वर्णन समजून घेतो.

2) सूचीबद्ध शिक्षण परिणामकारक मजकूर आणि मौखिक संवादाद्वारे भाषेच्या मूलभूत कौशल्यांचा विकास करून घेतो.

नील नकाशा

- **उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी**

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा	गुण	प्रश्न संख्या
ज्ञान	40	28	28
आकलन	29	20	10
अभिव्यक्ती	22	15	5
प्रशंसा	9	6	2
एकूण	100%	69	45

- **काठीण्यता पातळीनुसार गुण विभागणी**

प्रश्न प्रकार	शेकडा	अंक	प्रश्न संख्या
सुलभ	62	28	28
साधारण	22	20	10
कठीण	16	21	7
एकूण	100%	69	45

I. योग्य पर्याय निवडून खालील प्रश्न सोडवा

1) जलातला मासा कसा फिरत आहे? (सुलभ)

अ) प्राण्यासारखा आ) वाऱ्यासारखा इ) पक्ष्यासारखा ई)मुलांसारखा

2) सळकन सुळकन कोण फिरते? (सुलभ)

अ) पक्षी आ) वारा इ)मासा ई)मुले

3) इंद्रधनुचे रंग कसे दिसतात? (सुलभ)

अ) काळे आ)निळे इ)पिवळे ई)तऱ्हेतऱ्हेचे

4) आमच्या पैकी काही मासे __________ देतात. (सुलभ)

अ) प्रकाशही आ)पाणीइ)वारा ई)यापैकीनाही

5) माशांचे प्रकार किती आहेत? (सुलभ)

अ) शंभर आ)दोनशे इ)अगणित ई) चारशे

6) जलात राहून माशाला काय होत नाही? (सुलभ)

अ) ताप. आ) सर्दीआणिखोकला. इ) थंडीई) यापैकीनाही

7) मासा मध्येच पाण्याच्या वर का येतो? (सुलभ)

अ) मौजपाहण्याकरिता. आ) उड्यामारण्याकरिता. इ) खेळकरण्याकरिताई) यापैकीनाही

8) मासा पाण्यातून बाहेर काढल्यावर काय होईल? (सुलभ)

अ) झोपेल आ) मरेल इ) उड्यामारेल ई) रडेल

9) मासा पाण्यात सतत काय करत असतो? (सुलभ)

अ) पोहतो   आ) खेळतो   इ) उड्यामारतो   ई) झोपतो

10) निळ्या आकाशात सहज कोण फिरते? (सुलभ)

अ) मासा   आ) पक्षी   इ) माणूस.   ई) बैल

II.कवितेतील तालबद्ध शब्दाच्या जोड्या जुळवा (सुलभ)

11. जसा.   - देती.   ____________

12. असती   - खोकला   ____________

13. भिजला - वरती   ____________

14. वसती   - मासा   ____________

III. रिकाम्या जागा भरा (सुलभ)

15. पक्षी......................... मध्येविहरतो.

16. मासा....................... मध्येराहतो.

17. इंद्रधनुष्यामध्ये.............. रंगअसतात.

18. काहीमासेआपल्याशरीरातून .... सोडतात.

19. माशांचेप्रकार.................. आहेत.

20. माशालाजिवंतठेवायचेअसेलतर.................. मध्येठेवलेपाहिजे.

21. मासायाकवितेचेलेखक...................... हेआहेत.

IV. समानार्थी शब्दाच्या जोड्या लावा (सुलभ)

अ.		ब.
22. जल	-	नभ
23. नेहमी	-	फिरणे
24. विहरने	-	पाणी
25. मोजणे	-	सतत
26. आकाश	-	गणतीकरणे
27. मासा.	-	खग
28. पक्षी.	-	मत्स्य

V.कवितेच्या ओळी पूर्ण करा?(साधारण)

29. तरे तऱ्हेचेइंद्रधनुसम............................

....प्रकाशहीदेती.

30.तापतुम्हाला..

....सर्दीनि खोकला.

31. पोहतराहीसदोदित..................

.... येतोमीवरती.

32. निळ्याआकाशी.........................

.... जलातला मासा.

33. टिकल्याइतक्या........................

.... नसेतयागणती.

VI.खालील ओळींचा अर्थ तुमच्या शब्दात लिहा ? (साधारण)

34. टिकली इतक्या काही जाती काही प्रचंड ही असती

आकारांचे प्रकार अगणित नसे तया गणती.

35. निळ्या आकाशी विहरत राही पक्षी सहज जसा

सळकन सुळकन फिरत असे मीज लातला मासा.

36. तऱ्हे तऱ्हेचे इंद्र धनुसम रंग कसे असती

आमच्या पैकी काही मासे प्रकाश ही देती.

37. ताप तुम्हाला कधी येई जर पावसात भिजला

जलात राहून मला नहोई सर्दी नि खोकला.

38. पोहत राही सदोदित मी जलात हो वसती

मध्ये एकदा मौज पाहण्या येतो मी वरती

VII.खालील प्रश्नांची तीन-चार वाक्यात उत्तरे लिहा ? (कठीण)

39.सतत पाण्यात राहून देखील माशाला ताप, सर्दी ,खोकला का होत नाही?

40. मासा पाण्यातून बाहेर काढल्या नंतर का मारतो?

41. प्रकाश देणाऱ्या माशांविषयी अधिक माहिती शिक्षकांकडून जाणून घ्या आणि लिहा?

42. पोहता येण्यासाठी माशाला आपल्या शरीराचा कोणत्या भागाची मदत होते?

43. मासा पाण्यातील ऑक्सिजन कशा प्रकारे शोषून घेतो.?

44. विविध प्रकारच्या माशांचे चित्र काढून ते रंगवा?

45. गोड्या पाण्यामध्ये व खाऱ्या पाण्यामध्ये राहणाऱ्या माशांच्या विषयी अधिक माहिती शिक्षकांकडून जाणून घ्या?

पाठ 13 .

मधूला पडलेले स्वप्न.

★ अध्ययन निष्पत्ती :

★ विविध पोषक (पौष्टीक) घटकांचे वर्गीकरण करतो आणि समतोल आहाराचे विवरण (स्पष्टीकरण) देतो.

★ वेगवेगळया उद्देशासाठी लिहिताना, आम्ही आमच्या लेखनात पूर्णविराम, स्वल्पविराम, प्रश्नचिन्ह उदगारवाचकचिन्ह आणिअ वतरणचिन्हयासारख्या विरामचिन्हांचा योग्य वापरकरतो.

★ भाषेच्या व्याकरणातील घटक (विशेषण,क्रियापद) ओळखतात त्यांच्या बद्दलथोडक्यात लिहितात.

★ नीलनकाशा

★ उद्दिष्टा नुसार गुणांची विभागणी

उद्दिष्ट	शेकडावार गुण	गुण	प्रश्न
ज्ञान	33.33%	10	10
आकलन	40%	12	12
अभिव्यक्ती	13.33%	4	2
कौशल्य	13.33%	4	2
एकूण	100%	30	26

काठीन्य स्तर	शेकडावार गुण	गुण	प्रश्न
सुलभ	65%	20	20
साधारण	25%	7	4

कठीण	10%	3	2
एकूण	100%	30	26

काठिण्य पातळीनुसार गुणाची विभागणी

प्रश्न 1 ला प्रत्येक प्रश्नाला चार पर्याय दिले आहेत नमूद उत्तर योग्य आणि ,

करा.10×1=10

1. मधूला जेवणाच्या बाबतीत कोणत्या गोष्टीची तक्रार असायची?(सुलभ)

अ) खेळण्याची

ब) भाज्याखाण्याची

क) अभ्यास करण्याची

ड) फिरण्याची

2. मधूला कोणत्या भाज्या खाणे आवडायचे? (सुलभ)

अ) मेथी आणि पालक

ब) वाटाण्याची उसळ आणि बटाट्याची भाजी

क) गाजर आणि काकडी

ड) शेवग्याच्या शेंगा आणि कारले

3. रविवारी सकाळी मधू काय करायला गेला होता? (सुलभ)

अ) अभ्यास करायला

ब) खेळायला

क) बाजारात

ड) झोपायला

4. आईने रविवारी जेवणात कोणती भाजी बनवली होती? (सुलभ)

अ) पालकाची भाजी

ब) मेथीची भाजी

क) बटाट्याची भाजी

ड) वाटाण्याची उसळ

5. माधवने शंभर रुपये साठवले आहेत." यावाक्यातीलविशेषणकोणते?(साधारण)

अ) रुपये

ब) साठवले

क) शंभर

ड) माधवने

6. गाजराने मधूला कोणता सल्ला दिला? (साधारण)

अ) रुसायचे नाही

ब) फक्त कोशिंबीर खावी

क) खेळणे बंद करावे

ड) फक्त दूध प्यावे

7. मधूच्या स्वप्नात फळांनी कोणता आहाराचा प्रकार सांगितला?(साधारण)

अ) फक्त फळांचा आहार

ब) समतोल आहार

क) पिष्टमय आहार

ड) प्रथिनेयुक्त आहार

8. मधूला स्वप्नातून जाग आल्यानंतर त्याने काय केले?(साधारण)

अ) पुन्हा झोपला

ब) अंघोळ करुन जेवायला बसला

क) खेळायला गेला

ड) तक्रार केली

9..'मामांनी आईला बेळगावच्या गाडीत बसविले' या वाक्यातील क्रियापद कोणते आहे? (साधारण)

अ) मामांनी

ब) बसविले

क) गाडीत

ड) बेळगावच्या

10. आईने जेवणानंतर मधूसाठी कोणती फळे ठेवली होती? (सुलभ)

अ) केळी आणि पेरु

ब) द्राक्षे आणि सफरचंद

क) संत्री आणि मोसंबी

ड) अननस आणि डाळिंब

प्रश्न 2 रा रिकाम्या जागी योग्य भरा. 2×1=2

1. मधूच्या स्वप्नात फळांनी .सांगितले महत्व आहाराचे ________(सुलभ)

2.मधूने ठरवले की तो यापुढे सर्व .खाईल आवडीने ________(साधारण)

प्रश्न 3रा खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. 7×1=7

1.मधूला कोणत्या भाज्या खाणे आवडायचे?(सुलभ)

2.मधूच्या स्वप्नात कोणत्या भाज्या त्याच्याशी बोलल्या?(सुलभ)

3. मधूला स्वप्नातून जाग आल्यानंतर त्याने काय केले?(साधारण)

4.आईने मधूसाठी जेवणात कोणते पदार्थ ठेवले होते?(सुलभ)

5. आईच्या चेहऱ्यावर हसू का आले?(कठिण)

6. विशेषण म्हणजे काय?(साधारण)

7. क्रियापद म्हणजे काय?(साधारण)

प्रश्न 4 था जोड्या जुळवा. (सुलभ). 5×1=5

अ.	ब
1. मेथी, पालक.	1. कोशिंबिरीच्या भाज्या
2. बटाटा, नवलकोल, भात, गहू.	2 .स्निग्ध पदार्थ
3.गाजर	3.हिमोग्लोबीनखनिजे ,
4.दूधतूप ,.	4. पिष्टमय पदार्थ
5.मूळा ,काकडी ,टोमॅटो.	5. जीवनसत्वे

प्रश्न 5 वा खालील प्रश्नांची उत्तरे तीन ते चार वाक्यात लिही. (कठिण) 2×3=6

1. स्वप्नात आलेल्या पाले भाज्याने मधुला कोणता सल्ला दिला?

2. समतोल आहार म्हणजे काय?

घटक -14

आता उठवू सारे रान

नील नकाशा: उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

उ उद्दिष्टे	शेकडावारगुण	गुण	प्रश्न
ज्ञान	33.33%	10	10
आकलन	40%	12	12
अभिव्यक्ती	13.33%	4	2
कौशल्य	13.33%	4	1
एकूण	100%	30	25

काठिण्य पातळीनुसार गुणाचीविभागणी

काठिण्य स्तर	शेकडा वारगुण	गुण	प्रश्न
सुलभ	50%	15	15
साधारण	36.66%	11	9
कठिण	13.33%	4	1
एकूण	100%	30	25

- अध्ययननिष्पत्ती –

- *देशप्रेम व देशाभिमान वाढीस लागणे.
- *विद्यार्थ्याला एकतेचे महत्त्व समजते.
- *आवाजातील चढ-उतारासह कविता चालीत म्हणतो.

प्रश्न क्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.(सुलभ) 1*6=6

१).स्वातंत्र्य दिन या दिवशी साजरा करतात.

अ) 5 सप्टेंबर ब) 15 ऑगस्ट क) 26 जानेवारी

२).तिरंगी झेंड्या मध्ये अनुक्रमे हे रंग आहेत.

अ)पांढरा हिरवा केशरी ब) लाल पिवळा निळा क) केशरी पांढरा हिरवा

३).भारतातील मुख्य व्यवसाय हा आहे.

अ)मच्छीमारी ब) शेती क) नोकरी

४). शेतीचे काम करणाऱ्याला….. म्हणतात.

अ) शेतकरी ब) शेतमालक क) सुतार

५). या कवितेत….. . पेटविणार आहेत.

अ) मशाल ब) दिवा क) रान

६) या कवितेत याला फार महत्व दिलेले आहे.

अ).रानाला ब) प्राणाला क) एकजुटीला

प्रश्न क्र.2 आ) समानार्थी शब्दांच्या जोड्या लावा. (सुलभ). 1*5=5

७) प्राण - ध्वज

८) किसान - सैन्य

९) मशाल - जीव

१०) झेंडा - शेतकरी

११) फौज - हिलाल

प्रश्न क्र.3 इ) खालील वाकप्रचारांच्या अर्थासोबत जोड्या लावा.(साधारण) 1*4=4

१२) ठाण मांडणे - खूप कष्ट करणे

१३) प्राण पणाला लावणे. - निश्चय करणे

१४) कंबर कसणे. - शक्य ते सर्व करणे

१५) रान पेटविणे - निर्धार करणे

प्रश्न क्र.4 ई) खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (सुलभ) 1*4=4

१६) हसणे ×

१७) स्वातंत्र्य ×

१८) पेटविणे. ×

१९) न्याय ×

प्रश्न क्र.5 उ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा? (साधारण) 1*3=3

२०) साने गुरुजींचे पूर्ण नाव लिहा?

२१) किसान व बेडी हा कोणत्या भाषेतील शब्द आहे?२२) दाणादाण कोणाची उडणार आहे?

प्रश्न क्र.6 ऊ) दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा? (कठीण) 2*2=4

२३) शेतकऱ्यांच्या राज्यासाठी काय घेऊन काय करायचे आहे?

२४) स्वातंत्र्याचे गान शेतकरी कसे गाणार आहेत ?

प्रश्न क्र.7 ए) खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा? (कठीण) 1*4=4

शेतकऱ्यांची फौजनिघे...........

.... कामकरी मांडणार हो ठाण.

पाठ 15

एफ एम रेडिओ

- *नील नकाशा*
- उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

उद्दिष्ट	शेकडावार गुण	प्रश्न	गुण	
ज्ञान	50%	12	12	
आकलन	20%	5	5	
अभिव्यक्ती	20%	6	12	
प्रशंसा	10%	2	6	

कठीण पातळीवरील गुण विभागणी

प्रश्न प्रकार	शेकडा	प्रश्न	गुण
सुलभ	65%	17	17
साधारण	25%	6	12
कठीण	10%	2	6
एकूण	100%	25	35

- *अध्ययन निष्पत्ती*

*इंग्रजी शब्दांचे उच्चार करता येतात.

*इलेक्ट्रिकल वस्तूंची ओळख होते.

*प्रश्नचिन्ह उद्गारवाचक कोणी कोणाला म्हटले या पाठातील संवाद समजतात.

*संपर्क साधनांची ओळख होते.

*नवीन अर्थाचे शब्द समजावून सांगता येतात.

प्रश्न 1] योग्य पर्याय निवडा (1*5)

1] राधिका व शुभम कोणाच्या गावी गेले होते?(सुलभ)

(मामाच्या, मावशीच्या, मित्राच्या)

2] शुभमच्या मामाने कोणती वस्तू आणली होती? (सुलभ)

(बॅटरी, फोन, रेडिओ)

3] राधिका व शुभम कोणत्या सुट्टीत मामाच्या गावी गेले होते? (सुलभ)

(दिवाळी सुट्टी, दसरा सुट्टी, क्रिसमस सुट्टी)

4] राधिकाने कोणते गाणे प्रसारित करण्यास सांगितले होते? (सुलभ)

(चिऊताई चिऊताई, चॉकलेटचा बंगला, सांग सांग भोलानाथ)

5] मुलांना शाळेभोवती तळे साचून काय हवे होते? (सुलभ)

(सुट्टी, पाणी, होड्या सोडणे)

प्रश्न 2] रिकाम्या जागा भरा (1*5)

1. ऐकण्याची क्रिया ________ इंद्रिया मार्फत होते. (सुलभ)
2. इलेक्ट्रिक वस्तू _____________हाताळावे. (सुलभ)
3. शैक्षणिक शाळेची सुरुवात__________महिन्यात होते. (सुलभ)
4. जागतिक रेडिओ दिन _________दिवशी साजरा करतात. (साधारण)

5. भारतात एफएम रेडिओची सुरुवात_______साली झाली.(साधारण)

प्रश्न3] मराठी शब्दाचा इंग्रजी शब्दांमध्ये अनुवाद करणे (साधारण) (1*7)

मराठी शब्दइंग्रजी अनुवाद

1. दूरध्वनी

2. कॅम्पुटर

3. चॅनल

4. रेडिओ

5. दूरध्वनी

6. पंखा

7. शीतकपाट

प्रश्न4] समानार्थी शब्द लिहा(साधारण) (1*4)

1. सत्र -

2. प्रसिद्ध -

3. शांतपणे -

4. उपलब्ध -

प्रश्न5] खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा (2*9)

1]. वक्ता कुणाला म्हणतात?(साधारण)

2]. शुभमने मामाला कोणता प्रश्न विचारला?(साधारण)

3]. फ्रिक्वेन्सी म्हणजे काय?(साधारण)

4]. रेडिओवरकोणत्या प्रकारची माहिती मिळते?(साधारण)

5]. ऑल इंडिया रेडिओ नावाची दोन केंद्रे कोठे सुरू झाली?(साधारण)

6].एफएम म्हणजे काय?(साधारण)

7]. एफएम चा शोध कोणी लावला?(साधारण)

8]. रेडिओ लहरीच्या प्रक्षेपणासाठी कोणत्या वारंवार ते चा वापर करतात?(साधारण)

9]. क्रियाविशेषण म्हणजे काय? (साधारण)

प्रश्न 6] . खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ते तीन वाक्यात लिहा (3*8)

1..कोणत्याही चार करमणुकीच्या साधनांची नावे लिहा? (कठीण)

2..एफएम चा आवाज सुस्पष्ट कसा ऐकू येतो ? (कठीण)

3..नवीन चॅनल सुरू करण्यासाठी काय करावे लागते? (कठीण)

4..एफएम मधून कोणती माहिती मिळते? (कठीण)

5.तुमच्या घरातील इलेक्ट्रिकल वस्तूंची नावे लिहा? (कठीण)

1. तुम्हाला माहीत असणाऱ्या पाच चैनल ची नावे लिहा? (कठीण)
2. देशामध्ये पहिल्यांदा आकाशवाणी केंद्र कोठे व केव्हा सुरू झाले? (कठीण)

3. *8]खालील चित्रे ओळखून नावे लिहा(कठीण)*

1

2

3

4

5

घटक - 16

चतुर मैत्रीण

- **अध्ययन निष्पत्ती –**

* ऐकलेल्या किंवा वाचलेल्या प्रसंग अथवा गोष्टीवर आधारित विचारलेल्या प्रश्नांना समर्पक उत्तरे देता येणे.

* वाक्यातील शब्दांच्या जाती ओळखता येणे.

*आवाजातील चढ-उतारासह दिलेली गोष्ट अथवा प्रसंग स्वतःच्या शब्दात व्यक्त करता येणे.

- **नील नकाशा**
- **उद्दिष्टानुसार गुणांचे विभागणी**

उद्दिष्टे	शेकडा गुण	गुण संख्या	प्रश्न संख्या
ज्ञान	74%	16	13
आकलन	12%	4	2
अभिव्यक्ती	19%	7	3
प्रशंसा	25%	9	6
एकूण	100%	36	24

- **काठीण्यता पातळीनुसार गुणांची विभागणी**

प्रश्नाचे स्वरूप	शेकडा प्रश्न	प्रश्न संख्या	गुण
सुलभ	42%	10	10
साधारण	45%	11	16
कठीण	13%	3	10
एकूण	100%	24	36

प्रश्नक्र. अ) अचूक पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

1*6=6

१)भटजी अतिथींच्या मागे.........द्यायला धावले. (सुलभ)

अ)पाणी ब) मुसळ क) जेवण

२)नदी गावापासून सुमारे..... अंतरावर होती. सुलभ,

अ)एकमैल ब) दोनमैल क) तीनमैल

३)शाब्बास! तू खरंच चांगली मुलगी आहेस. यावाक्यातील लाल रंगाच्या शब्दाची जात ओळखा. (साधारण)

अ)नाम ब) सर्वनाम क) केवलप्रयोगीअव्यय

४)घामफुटणे ‘ या वाक्य प्रचाराचा अर्थ.....(साधारण)

अ)कष्टकरणे ब) भीतीवाटणे क) गरमहोणे

५) नदीच्या काठावर..... देऊळ होते.

अ) सुंदर ब) मोठे क) छोटे(सुलभ)

६) भटजींची पत्नी दिवसेंदिवस......होऊ लागली. (सुलभ)

अ) सशक्त ब) दुर्बल क) अशक्त

प्रश्नक्र. आ) समानार्थी शब्दांच्या जोड्या लावा. (सुलभ). 1*6=6

७) पती - पाहुणा

८) पाणी - सखी

९) फुल - नवरा

१०) नदी - जल

११) मैत्रीण - सुमन

१२) अतिथी. - सरिता

प्रश्नक्र. क) खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.(साधारण) 2*5=10

१३) भटजींना कोणती सवय होती?

१४) गावातील लोक कसे राहत असत?

१५) भटजींच्या पत्नीला उपाशी का राहावे लागे?

१६) भटजींच्या पत्नीने कशाची पूजा केली?

१७) भटजींच्या पत्नीने भटजींना कोणते काम सांगितले?

प्रश्नक्र. ड) खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ते तीन वाक्यात लिहा. (कठीण) 3*2=6

१८) भटजींची पत्नी अशक्त का होऊ लागली?

१९) मैत्रिणीने भटजींच्या पत्नीला कोणता सल्ला दिला असेल?

प्रश्नक्र. इ) खालील वाक्यातील लाल रंगातील शब्दांची जात ओळखा.(सुलभ) 1*4=4

२०) टेबलाखाली चेंडू आहे.

२१) बाळ खुदकन हसले.

२२) आई आणि आजी देवळात गेल्या आहेत.

२३) अबब! किती उंच इमारतही!

प्रश्नक्र. ई) दिलेल्या शब्दांवरून गोष्ट रचा.(कठीण). 1*4=4

२४) (एक टोपी विक्रेता, झाडाखाली विश्रांती, माकडे टोप्या उचलतात, युक्ती सुचते, स्वतःची टोपी काढून फेकतो, माकडेपण फेकतात.)

पाठ -17

देवतूल्य आईबाबा

- (अध्ययन निष्पत्ती):

1. पालकां विषयी कृतज्ञता: विद्यार्थ्यांना आई-वडिलांप्रती आदर, प्रेम व कृतज्ञता व्यक्त करणे शिकते.

2. मूल्यशिक्षण: सत्य, प्रेम, नम्रता, आणि शुद्धभाव या सारख्या जीवन मूल्यांचे महत्त्व समजते.

3. चांगली वागणूक व आदर्श व्यवहार: पालकांचे आशीर्वाद घेणे, त्यांचे पावनत्व ओळखणे व त्यांच्या पायांवर वाकून नम्रता दाखवणे या गोष्टी आत्मसात करता येतात.

4. सकारात्मक भावनिक विकास:मुलांच्या मनात आईवडिलां विषयी आपुलकी आणि भक्तिभाव निर्माण होतो.

5. कविता समजून घेणे व रसग्रहण:विद्यार्थ्यां नाकविता समजून घेता येते

6. भाषिक कौशल्ये विकसित होणे:नवीनशब्द संपदा, शब्दार्थ, आणि रचना यांबाबत ज्ञान वाढते.

7. मानवीसंबंधांतीलआदर्श: आई-वडील हेच खरे देव असल्याचे भान निर्माण होते.

काठिण्य पातळी नुसार गुणाची विभागणी

सुलभ- २१ प्रश्न

साधारण –१० प्रश्न

कठीण- ४ प्रश्न

एकूण- ३५ प्रश्न

I. योग्य पर्याय निवडा (सुलभ)

१. देवतुल्यआई बाबा कवितेचे कवी कोण?

ए) कुसुमाग्रज

ब) पु ल देशपांडे

सी) उमाकांत काणेकर

डी) केशवसुत

२) देवतुल्य कोण आहेत?(सुलभ)

a. आई बाबा

b. मामा मामी

सी. काका काकू

ड दादा वहिनी

३)कवितेचे शीर्षक काय आहे?(सुलभ)

a देवतुल्य आई बाबा

बी नाच रे मोरा

सी नव्या युगाचे गाणे

डी मधमाशी

४) कवी माथी काय लावून पावन होतो?(सुलभ)

ए चरण धूळ

बी गुलाल

सी कुंकू

ड पाणी

५) आई बाबा नित्यनेमाने कोणते वचन बोलत असतात?(सुलभ)

ए सत्याचे

बी खोट्याचे

सी फसवण्याचे

ड लबाडीचे

६)कवी रोज कोणाची पूजा करतो?(सुलभ)

ए आई बाबांची

बी मित्रांची

सी पैशांची

डी प्राण्याची

७) कवी डोकीवर कोणाचा वरद हस्त मागत आहेत(सुलभ)

ए शेजाऱ्यांचा

बी मित्राचा

सी शत्रूंचा

ड आई बाबांचा

८) दोन नेत्र ज्योती म्हणजे काय?(सुलभ)

ए डोळे

बी कान

सी पाय

ड हात

९) सतत सत्य बोलावे हे कोण शिकवतात ?(सुलभ)

ए प्राणी

बी आई बाबा

सी पाहुणे

ड शत्रू

१०) सत्त्वशील या शब्दाचा अर्थ काय ?(कठीण)

ए सात्विक

ब नास्तिक

सी सतत

ड सहनशील

११) या कवितेत कोणता भाव व्यक्त झाला आहे ? (कठीण)

A क्रोध

बी दुःख

सी भक्तिभाव

ड आश्चर्य

१२) वचन सत्य बोलायचं म्हणजे काय?(सुलभ)

A खोट बोलणे

बी न बोलणे

C l सतत खोड्या काढणे

ड नेहमी खर बोलणे

१३) कवितेचा मुख्य विषय काय आहे ?(कठीण)

ए निसर्ग

बी शाळा

सी आई वडिलांवरील प्रेम व कृतज्ञता

ड देशप्रेम

१४) आई बाबना कोणत्या गोष्टीचा खेद खंत नाही?(कठीण)

ए भल्या बुऱ्या परिणामांचा

बी मुलांच्या वावगेपणाचा

सी समाजाचा

ड पर्यावरणचा

१५) आई बाबांची माया कोणाहून मोठी आहे ? (सुलभ)

ए नभाहून

बी पाण्याहून

सी पैशांहून

द गाडीहून

|| समानार्थी शब्द लिहा (साधारण)

१ सागर

२ नभ

३ डोळे

४ बाप

५ आई

||| लयबद्ध शब्द लिहा (सुलभ)

१ आई

२ नेत्रज्योती

३ प्रेम

४ सागराचे

५ नाही

III. जोड्या जुळवा (साधारण)

A (कडव्यातील शब्द) B (त्याचा अर्थ)

1. नेत्रज्योती a) डोळे

2. चरणधूळ b) पायावरघाललेलीमाती

3. वरदहस्त c) आशीर्वाददेणाराहात

4. नम्रता d) सौम्यवागणूक

5. सत्यशीलता e) खरेबोलण्याचागुण

पाठ 18

दिनूचे बिल

- नील नकाशा

- उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा	गुण	प्रश्न संख्या
ज्ञान	50	25	25
आकलन	26	13	13
अभिव्यक्ती	12	6	3
प्रशंसा	12	6	2
एकूण	100%	50	43

- काठीण्यता पातळीनुसार गुण विभागणी

प्रश्न प्रकार	शेकडा	अंक	प्रश्न संख्या
सुलभ	58	25	25
साधारण	30	13	13
कठीण	12	12	5
एकूण	100%	50	43

- अध्ययन निष्पत्ती :

1) व्यवहारातील शब्दांची ओळख

विद्यार्थ्यांना बिल, डॉक्टर ,औषध, तपासणी, इंजेक्शन यासारख्या दैनंदिन व्यवहारात वापरल्या जाणाऱ्या शब्दांचीओळख करून घेतो.

2) संवादाचेआकलन दिनू आणि त्याचे आई-वडील यांच्या संवादातून बिल यासंकल्पनेचे स्पष्टीकरण विद्यार्थ्यांना समजेल.

3) जिज्ञासू वृत्तीचा विकास बिल म्हणजे काय असा प्रश्न दिनोने विचारल्याने विद्यार्थ्यांमध्ये देखील बिलयाविषयी जिज्ञासा निर्माण होईल.

4) भाषेच्यासर्वकौशल्याचाविकासहोतो.

I.योग्य पर्याय निवडून खालील प्रश्न सोडवा

1) दिनूचे वडील............................ होते. (सुलभ)

अ) वकील आ) पोलीस इ) डॉक्टर ई)दुकानदार

2) दिनूव डिलांबरोबर...................... येथे गेला होता. (सुलभ)

अ)बाजारात आ)शहरात इ)शाळेत ई)दवाखान्यात

3) दवाखान्याला.................... लोक येत होते. (सुलभ)

अ) पुष्कळ आ)दोन इ)पाच ई)सात

4) दवाखान्यामध्ये लोक ....आणण्यासाठी येत असत. (सुलभ)

अ) दूध आ)औषध इ)फळे ई)केळी

5) डॉक्टर पेशंटना तपासून............ व............. देत असत. (सुलभ)

अ) चॉकलेटवगोळया आ)दूधवदही इ)औषध व इंजेक्शन ई)ब्रशवकोलगेट

6) तपासल्यानंतर पेशंट डॉक्टरना.............. किती झाले असे विचारीत. (सुलभ)

अ) पैसे आ) रुपये. इ) बिल ई) रक्कम

7) दिनू एका लहान ....बसून सारे पहात असे. (सुलभ)

अ) टेबलावर आ) खिडकीवर इ) जमिनीवर ई) खुर्चीवर

8) दवाखान्यातल्या................... शागोष्टी त्याला आता कळू लागल्या होत्या. (सुलभ)

अ) दोनगोष्टी आ) पाचगोष्टी इ) बऱ्याच ई) सातगोष्टी

9) दिनूला ....म्हणजे काय तेअ जून कळले नव्हते. (सुलभ)

अ) पावती आ) औषध इ) इंजेक्शन ई) बिल

10) टेबलावरचा एक................. घेतलाआणि दिनूला दाखवला. (सुलभ)

अ) पेन आ) वही इ) कागद ई) चिठ्ठी

II.जोड्या जुळवा (सुलभ)

अ.	ब
11. रोग्याला तपासल्याबद्दल - 100 रुपये	50 रुपये
12. एक्स-रेकाढल्याबद्दल - 80 रुपये	150 रुपय
13. रक्तत पासल्याबद्दल - 50 रुपये	100 रुपये
14. औषध दिल्याबद्दल - 200 रुपये.	80 रुपये
15. इंजेक्शन दिल्याबद्दल - 150 रुपये	200 रुपये

III.एका वाक्यात उत्तरे लिहा (सुलभ)

16. कोणाचे वडील डॉक्टर होते?

17. वडिलां बरोबर दिनू कोठे जात असे?

18. दिनूच्या डोळ्यात काय आले?

19. दिनूचा एकदम काय भरून आला?

20. दिनूच्या हातातला काय गळून पडला?

21. दिनू आईकडे काय घेऊन धावत गेला?

22. दिनू काही न बोलता आईला काय परत दिले?

23. दिनू आईच्या मांडीवर डोके ठेवून काय करू लागला?

24. आईने दिनूला कुशीत घेऊन काय केले?

25. आईने दिनूच्या गालाचे काय घेतले?

IV. समानार्थी शब्द लिहा (साधारण)

26. आई

27. पृथ्वी.

28. सूर्य

29. चंद्र

30. सुमन

V.विरुद्धार्थी शब्द लिहा (साधारण)

31. आई.

32. सुख

33. चांगले

34. गरीब

VI.वचन बदला (साधारण)

35. खिडकी.

36. फुल

37. घर.

38. शाळा

VII.खालील प्रश्नांची तीन-चार वाक्यात उत्तरे लिहा ? (कठीण)

39. दिनूच्या वडिलांकडे लोक कशासाठी येत असत?

40. आईचे बिल पाहून दिनूची अवस्था कशी झाली?

41. आईने दिनूला कोणता बोध सांगितला?

42. दुकानदाराकडून साहित्य आणलेल्या वस्तूंचे बिल तयार करा?

43. बिलघेतल्यानंतर कोणकोणत्या गोष्टी आपण काळजीपूर्वक पाहिल्या पाहिजेत?

पाठ -19

तेनाली रामाचे चातुर्य

❖ अध्ययन निष्पत्ती

- 1.शब्द,वाक्य व घटना क्रमवार सांगता येणे.

  2.परिचित प्रसंग व घटना यांचे वर्णनआपल्या शब्दात करता येणे.

  3.एखाद्या घटने मागील सत्यतेची पडताळणी करतायेणे.

  4. चित्र पाहून चित्राचे वर्णन करता येणे.

  5. पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात सांगता येणे.

  6. पूर्णविराम, स्वल्पविराम,अवतरणचिन्ह,प्रश्नचिन्ह, उदगारवाचक चिन्हयांची ओळख करून घेणे.

❖ नीलनकाशा

- कठीणतेवर आधारित

प्रश्नप्रकार	शेकडा	एकूणगुण 25 असताना	एकूणगुण 30 असताना
सुलभ	65%	16	18
साधारण	25%	6	8
कठीण	10%	3	4
एकूण	100%	25	30

- गुणाधारीत

गुण	प्रश्नसंख्या	एकूणगुण 25 असताना	एकूणगुण 30 असताना
1	10	1x 1 0= 10	1 x 10 = 10
2	3	2 x 3 = 6	2 x 4 = 8
3	2	3 x 2 = 6	2 x 4 = 8
3	1	3 x 1 = 3	4 x 1 = 4
एकूण		25	30

- अध्ययन निष्पत्ती –

*शब्द, वाक्यव घटना क्रमवार सांगतात.

*परिचित प्रसंग व घटना स्वतःच्या शब्दात व्यक्त करतात.

* प्रत्येकघ टनेमागील सत्याची पडताळणी करण्यास शिकतात

❖ प्रश्न- 1 कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.(सुलभ). - प्रत्येकी 1 गुण

(तेनालीराम, पाचशे, कृष्णदेवराय,चतुर्या, बर्फाचा, न्याय, पाऊस, कोषागारात, शिक्षा)

1. ....हा चाणाक्ष सल्लागार होता. (सुलभ)

2. ....च्या राज्यात भीषण दुष्काळ पडला.(सुलभ)

3. बियाणे आणण्यासाठी........मोहरा द्यायचे ठरले. (सुलभ)

4. प्रत्येकाने........चा तुकडा हातात घ्यावा व पुढच्यास द्यावा. (सुलभ)

5. दुसऱ्याच वर्षी निसर्गाच्या कृपेनें....... चांगला झाला. (सुलभ)

6. ....रक्कम पुन्हा जमा होऊ लागली. (सुलभ)

7. चौकशी न करता.......फर्मावणे हा........ नव्हे. (सुलभ)

8. तेनाली रामाच्या.........वर कृष्णदेवराय प्रसन्न झाले. (सुलभ)

❖ प्रश्न- 2 शब्दांचा योग्य क्रम जुळवूनअर्थ पूर्ण शब्द तयार करा. - प्रत्येकी1गुण

9. जीनरखदा- (साधारण)

10. गाषाकोर- (साधारण)

11. तुर्यचा - (साधारण)

12. बाररद- (साधारण)

13. हारामज- (साधारण)

14. नादसवभा- (साधारण)

15. कृवरादेष्णय- साधारण)

❖ प्रश्न -3 समानार्थी शब्दांच्या जोड्या जुळवा. (सुलभ) - प्रत्येकी1 गुण

16. पाणी	आकाश। (सुलभ)
17.नदी	सदभावना(सुलभ)
18.पाऊस	जल(सुलभ)
19.गगन	वर्षा (सुलभ)
20.चांगलीवृत्ती	सरीता(सुलभ)

❖ प्रश्न – 4 खालील व्यक्तींचा त्यांच्या हुद्द्यानुसार क्रम लावा. (साधारण) -प्रत्येकी1गुण

21. मंत्री (साधारण)

22. सरदार (साधारण)

23. शेतकरी (साधारण)

24. राजा (साधारण)

25. सेनापती (साधारण)

26. सुभेदार(साधारण)

27. सैनिक (साधारण)

❖ प्रश्न – 5 योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (सुलभ) -प्रत्येकी1गुण

28. 'कोषागार'या शब्दाचा अर्थ- (सुलभ)

अ) सल्लागार ब) खजिना क) शस्त्रभांडार

29. तरबेजम्हणजे- (सुलभ)

अ) मूर्ख ब) तलवारबाज क) कुशल

30. अजिबात पाऊस न पडणे म्हणजे- (सुलभ)

अ). दुष्काळ ब).सुकाळ क). अतिवृष्टी

31. वेष बदलून फिरणे म्हणजे- (सुलभ)

अ). भाषांतर ब). वेषांतर क). भटकंती

32. शेतकऱ्यानी तेनाली रामाचा........केला.   (सुलभ)

अ). जयजयकार   ब). अपमान   क). धिक्कार

❖ प्रश्न – 6 खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (सुलभ) - प्रत्येकी1गुण

33. तेनालीराम हाकोणाच्या दरबारात सल्लागार म्हणून होता? (सुलभ)

34.शेती का पिकली नाही? (सुलभ)

35.राजाने शेतकऱ्यांना पाचशे मोहरा कशासाठी दिल्या?(साधारण)

36.तेनालीराम वेषांतर करून कोठे हिंडत होता? (सुलभ)

37.न्याय कोणाला मिळाला होता? (सुलभ)

38. कृष्णदेवराय कोणावर प्रसन्न झाले? (सुलभ)

39. शेती का पिकली नाही? (साधारण)

40. प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांना किती मोहरा देण्यात आल्या होत्या? (साधारण)

❖ प्रश्न – 7 खालील वाक्ये कोणी कोणाला म्हटले ते ओळखा? - प्रत्येकी2गुण

41."महाराज चौकशी न करता शिक्षा फर्मावणे हा न्याय नव्हे."(सुलभ)

42. "कसली काळजीक रताय? काय झाल?"(सुलभ)

43. "अग राजाकडून कर्ज घेतलंय ते परत करायचंय."(सुलभ)

44. "रामन! झाली कातुझी चौकशी?" (सुलभ)

❖ प्रश्न – 8 खालील प्रश्नांची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. – प्रत्येकी 2 गुण (साधारण)

45.दुष्काळपडल्यामुळेकायकायघडले? (साधारण)

46. शेतकऱ्यांनाकशाचेखूपसमाधानझाले? (साधारण)

47.बर्फाचातुकडालहानकसाझाला? (साधारण)

48.शेतकऱ्यांनीतेनालीरामचाजयजयकारकेव्हाकेला? (साधारण)

❖ प्रश्न – 9 खालील वाक्ये घडलेल्या घटनेनुसार क्रमावर लिहा.   (कठीण) 4 गुण

49. अ. निरापराध शेतकऱ्यांना न्याय मिळाला होता.

आ.शेतकऱ्यांचे खूप समाधान झाले.

इ. राजाने शेतकऱ्यांना बियाणे आणण्यासाठी पाचशे मोहरा दिल्या.

ई. राज्यात भीषण दुष्काळ पडला होता.

उ. तेनाली रामच्या चातुर्यावर कृष्णदेवराय प्रसन्न झाले.

ऊ. बर्फाचा तुकडा दरबारातील प्रत्येकाने हातात घ्यावा व पुढच्यास द्यावा.

50.खालील चित्रात काय घडत आहे? तुमच्या शब्दात थोडक्यात लिहा. (कठीण)4 गुण

51. या पाठाचा सारांश थोडक्यात तुमच्या शब्दात लिहा. (कठीण) 4गुण

.

पाठ -20

ज्योत

- **अध्ययन निष्पत्ती -**

* दिव्याची ज्योत कोणता संदेश देते हेसमजून घेतात.

* पूर्वीपासून ते आतापर्यंत प्रकाश दीपांच्या साधनांमध्ये कसा बदल होतगेला हेसमजून घेतात.

*ज्योतीचा आपण कोणता गुण घ्यावा या बद्दल समजून घेतात.

*कविता तालासुरात गातात.

*नवीन शब्दांचे अर्थ समजतात.

*लयबद्ध शब्दांची ओळख होते.

*समानार्थी व विरुद्धार्थी शब्द त्यातील फरकस मजतो.

*अनुलेखन करणे समजते.

- **नील नकाशा**
- **उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी**

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा गुण	गुण	प्रश्न
ज्ञान	33.33%	10	10
आकलन	40%	12	12
अभिव्यक्ती	13.33%	4	2
प्रशंशा	13.33%	4	1
एकूण	100%	30	25

- कठीण्य पातळीनुसार गुणाची विभागणी

काठीण्यस्तर	शेकडावर गुण	गुण	
सुलभ	65%	20	
साधारण	25%	7	
कठीण	10%	3	
एकूण	100%	30	

1 योग्य पर्याय निवडा. (प्रत्येकी 1 गुण)

1. शेतकऱ्याची आवडती कोण होती? (सुलभ)

A)पणती B)समई C)दिवटी D) कंदील

2. काळासा धूर कोण सोडते? (साधारण)

A)समई B) कंदील C) बत्ती D)बिजली

3. बिजली म्हणजे ? (साधारण)

A)प्रकाश B)दिवटी C)वीज D)दिवा

4.घरे मंदिरे कुणामुळे लखलखतआहेत? (साधारण)

A)पणती B)समई C) बत्ती D)बिजली

5.ज्योती सर्वांना काय देते? (सुलभ)

A) अंधार B)प्रकाश C)सूर्य D)पाणी

6. कंदील म्हणजे - (साधारण)

A)दिवा B)वात C)आकाशदिवा D) झुंबर

7. दिवटी अशी तयार करतात- (साधारण)

A)मेणबत्तीपासून B)काठीलाचिंध्याबांधून C)कागदापासून D)लाकडापासून

8. पणती यापासून बनवतात.- (सुलभ)

A)कागद B)लाकूड C)माती D)कापड

9. परि या शब्दाचा अर्थ आहे- (साधारण)

A)परंतु B)आणि C)परी D)म्हणून

10. पणतीमध्ये ......घातल्याने पेटते.(सुलभ)

A)पाणी B)रॉकेल C)शाई D)तेल

2 .नवीन शब्दाचे अर्थ लिहा. (सुलभ). (प्रत्येकी 1 गुण)

1.दिवटी -

2.झगमगाट -

3.बिजली-

4.लखलख-

5. मिणमिणते -

6. उजळो -

7. इवली -

8. ठावे -

9. सकल -

10. बरवे -

3.समानार्थी शब्द लिहा. (साधारण). (प्रत्येकी 1 गुण)

1. जन=

2.लहान=

3.देह=

4. मज=

5.सर्व=

6. नवीन=

7. घर =

8. मंदिर =

9. बरवे =

10. ज्योत =

4. विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (साधारण). (प्रत्येकी 1 गुण)

1. आवडती ×

2. आत ×

3. नवे ×

4. महाल ×

5. प्रकाश ×

6. आधी ×

7. इवली ×

8. सकल ×

9. बांधणे ×

10. देव×

5.कवितेतील प्रासयुक्त शब्द लिहा. (सुलभ).   (प्रत्येकी 1गुण)

1. पणती -

2. नवे–

3. बिजली-

4. मिळो -

5. अडे -

6. कुणी -

7. ज्योती -

8. मला -

9. बाहेर -

10. देतो -

6.जोड्या जुळवा. (सुलभ)   (प्रत्येकी 1 गुण)

अ.	ब
1.घराघरातून	सकलाला
2.प्रकाशद्यावा	जग उजळो

3.देह जळोमाझ्यात	घडे
4.मीचतयातील	मिणमिणती
5.नवाबदलपरी	ज्योती

अ	ब
1.दिवटी	कंदील
2.समई	घरेमंदिरे
3.काचेचा	महालवरात
4.बत्ती	देवापुढे
5.बिजली	पणती
6.इवली	शेतकरी

7.एका वाक्यात उत्तरे लिहा.(प्रत्येकी 1 गुण)

1. दिवटी कोणाची आवडती होती? (सुलभ)

2. पणती कशी आहे?(सुलभ)

3.समई कोठे लावतात? (सुलभ)

4. या कवितेत काळासा धूर कोण सोडते? (सुलभ)

5. या कवितेत काचेचा महाल कोणास म्हटले आहे? (कठीण)

6. वरात कोणा वाचूनअ डते? (सुलभ)

7. झगमगाठ कोणाचा पडतो?(सुलभ)

8. आता ज्योत काय झाली आहे? (साधारण)

9. घरे मंदिरे कोणामुळे लखलखतात?(सुलभ)

10. ज्योत देवाला काय म्हणत आहे? (साधारण)

8.दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.   (प्रत्येकी 3 गुण)

1.दिव्याची ज्योत कोणता संदेश देते?(कठीण)

2 .ज्योतीला काचेचा महाल का बांधण्यात आला? (कठीण)

3. ज्योत सर्वांना प्रकाश देते. हा ज्योतीचा गुण आहे. दुसऱ्याचा गुण घ्यावा, असे याच पुस्तकात कोणत्या कवितेत सांगितले आहे? त्या ओळी पहा व पुन्हा लिहा? (कठीण)

4. ज्योत कवितेत आलेल्या प्रकाश दिपांचे टप्प्याटप्प्याने वर्णन करा? (साधारण)

5. प्रकाशदीपा मधील ज्योत कोणती साधने वापरल्यामुळे पेटते? (साधारण)

6.या कवितेतील वर्णन केलेल्या प्रकाश दीपांची चित्रे काढा.(कठीण)

7. खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा. (साधारण)

एकच .... काम.......

. ... द्यावा सकलाला

.... मज....... मिळो

देह................. उजळो

8. तुमच्या घरी दिव्याची पूजा कोणत्या सणाला करतात?

9. योजनाकार्य (प्रत्येकी 4 गुण)

1.माती पासून पणती तयार करा. (कठीण)

2.. कागदापासून कंदील तयार करा. (कठीण)

पाठ -21.

श्री बसवेश्वर

- निल नकाशा

- उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा	गुण	प्रश्न संख्या
ज्ञान	27	8	8
आकलन	60	18	17
अभिव्यक्ती	7	2	2
प्रशंसा	6	2	1
एकूण	100	30	28

- काठीण्यता पातळीनुसार गुण विभागणी

प्रश्न प्रकार	शेकडा	अंक	प्रश्न संख्या
सुलभ	47	14	14
साधारण	40	12	12
कठीण	13	4	2
एकूण	100	30	28

- अध्ययन निष्पत्ती

- बसवेश्वरांच्या योगदानाविषयी जाणून घेतो.
- बसवेश्वरांचा प्रामाणिकपणा व विचाराप्रमाणे आचरण करतो
- विविध व्याकरण चिन्हांचा उपयोग करतो.

अ . भरा शब्द योग्य जागी रिकाम्या   5 x । = 5)

(बलदेव , अनुभवमंटप , बसववचन, कुडलसंगम, संगमेश्वर)

।). कृष्णा व मलप्रभा नद्यांच्या संगमावर .... हे सुंदर मंदिर आहे.

2). बिज्जल राजाच्या दरबारात .... हा मुख्यमंत्री होता .

3). अल्लम प्रभुदेवांच्या आशीर्वादाने त्यांनी .... चर्चा मंदिर बांधले.

4). बसवेश्वरांच्या काव्यांना ....असे म्हणतात.

5). बसवेश्वरांनी .... येथे समाधी घेतली.

आ (साधरण) .लिहा शब्द समानार्थी (5 x । = 5)

।. उपासना –

2 . सात्विक -

3. अहोरात्र -

4. आई -

5. कीर्ती -

इ (सुलभ) .लिहा शब्द विरुद्धार्थी (5 x । = 5)

1. प्रामाणिक x

2. सामर्थ्य x

3. गद्यरूप x

4. धर्म x

5. सुंदर x

ई .जुळवा जोड्या (5 x । = 5) (साधरण) .

1. मंदिर	1. बसवचन
2.मुख्यमंत्री	2. वीरशैव
3. काव्य	3. संगमेश्वर
4 . धर्म	4. युगप्रवर्तक
5. बसवेश्वर	5. बलदेव

उ) योग्य पर्याय निवडा. 6 x । = 6

1 . बसवेश्वर यांचा जन्म कोठे झाला ?

अ)संगमेश्वर ब) बेळगावी क) बागेवाडी ड) खानापूर

2 . चर्चा मंदिर मध्ये चर्चेत भाग घेणाऱ्या प्रमुखांना काय म्हणतात ?

अ) राजा ब) प्रजा क) युगप्रवर्तक ड) शिवशरण

3 . बसवेश्वरांचा कोणाशी विवाह झाला ?

अ) मलप्रभा ब) गंगाअंबिका क)मादलांबिका ड) कामाक्षी

4 . बसवेश्वरांच्या आईचे नाव काय होते ?

अ) कलकांबिका ब) गंगामिका क)मादलांबिका ड) मीनाक्षी

5 . लोकांनी त्यांना काय म्हणून गौरविले ?

अ)समाजसेवक ब)युगप्रवर्तक क)राजाधिराज ड)शिवशरण

6 . बलदेवाच्या मृत्यूनंतर बिज्जलाने मुख्यमंत्रीपदी कोणाची नेमणूक केली ?

अ)समाजसेवक ब)युगप्रवर्तक क)राजाधिराज ड)शिवशरण

ऊ) खालील प्रश्नांची दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा. 2 x 2 = 4

।. बसवेश्वरानी आपला विद्याभ्यास कुठे केला ?

2 . बसवेश्वरांच्या मते खरा धर्म कसा असावा ?

ए) पुढे दिलेल्या शब्दांचा योग्य क्रम जुळवून अर्थपूर्ण शब्द तयार करा. (सुलभ) 5 x l = 5

1 . वे ब र स श्व ---------------

2 . क ण ल्या लो क -------------

3 . मं ख्य त्री मु --------------

4 . ग र्त व यु प्र क ----------------

5 . मा बु न ध्दि - ----------------

ऐ) वाक्यप्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग कर. (साधारण) 2 x 1= 2

1 . बुद्धिमान असणे :

2 . विद्याभ्यास करणे :

पाठ - 22

बोधाचा स्पर्श

- अध्ययन निष्पत्ती :

1) दिलेला पाठ्यांश समजून घेवून त्याचा दैनंदिन जीवनातील घटनांशी संबंध लावतात.त्यावर आपले अभिप्राय व्यक्त करतात.

2) आपल्या आजूबाजूच्या घडणाऱ्या विविध घटनांच्या पैलूकडे लक्ष देतात आणि त्याला लेखी / तोंडी प्रतिसाद देतात.

- नील नकाशा

उद्दिष्टानुसार गुणांची विभागणी

अध्ययन उद्दिष्टे	शेकडा	गुण	प्रश्न संख्या
ज्ञान	33	8	8
आकलन	38	12	9
अभिव्यक्ती	25	14	6
प्रशंसा	4	3	1
एकूण	100%	37	24

काठीण्यता पातळीनुसार गुण विभागणी

प्रश्न प्रकार	शेकडा	अंक	प्रश्न संख्या
सुलभ	58	14	14
साधारण	29	14	7
कठीण	13	9	3
एकूण	100%	37	24

I.योग्य उत्तर निवडून रिकाम्या जागा भरा.

1) .... मार्ग संकटाचा असतो. (सुलभ)

अ) अती ज्ञान आ) अती भूषणे इ) अती कोप ई) अती नम्रता

2) अती थाट .... वेश होतो. (सुलभ)

अ) वैद्याचा आ) शिक्षकाचा इ) नटाचा

ई) भटाचा

3) मानवाच्या जीवनामध्ये सर्व काही.......................... असावे. (सुलभ)

अ) प्रमाणात आ) जास्त इ) प्रमाणाबाहेर

ई) कमी

4) .... हा भिकेचा पाया आहे असे कवी म्हणतात. (सुलभ)

अ) अती काम आ) अती कोप इ) अती वाचन

ई) अती खेळ

5) भय निर्माण होण्याचे ....हे कारण आहे. (सुलभ)

अ) अती नम्रता आ) अती ज्ञान इ) अती कष्ट

ई) अती वाचन

II.अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

6.घोकणे - (साधारण)

7.कोपणे -(साधारण)

8.बोध- (साधारण)

9. भूषणे -(साधारण)

III.जोड्या जुळवा.

10. अभंगवाणी कबीर (सुलभ)

11. वचनरामदास (सुलभ)

12. ओवी बसवेश्वर (सुलभ)

13. मनाचे श्लोक तुकाराम (सुलभ)

14. दोहाज्ञानेश्वर (सुलभ)

IV. कवितेच्या ओळी पूर्ण करा. (साधारण)

15. अती कोपता कार्य ....

....

अती काम...

......................................काही असावे

V.एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

16. शीण कशाने येतो?(सुलभ)

17. अतिशय संतापले तर काय होऊ शकेल?(सुलभ)

18. आपण कसे राहावे असे कवींना वाटते?(सुलभ)

19. त्रास कशामुळे होतो? (सुलभ)

VI.खालील ओळींचा अर्थ तुमच्या शब्दात लिहा. (कठीण)

20. अतीभूषणे मार्ग तो संकटाचा

अती थाट तो वेश होतो नटाचा

रहावे असे की न कोणी हसावे

प्रमाणामध्ये सर्व काही असावे.

VII.खालील प्रश्नांची तीन-चार वाक्यात उत्तरे लिहा.

21. कधी गद्य तर कधी पद्य वाचत जावे असे कवीला का वाटते? (साधारण)

22. कोणत्या गोष्टी अति करणे हे वाईट असे कवीला सांगायचे आहे?(साधारण)

VIII. विचार करा आणि तुमच्या शब्दात स्पष्टीकरण लिहा.

23. अती दागिने संकटाला कारण बनतात. (कठीण)

24. राग आला असताना कोणतेही काम करणे नुकसान देते.(कठीण)

पाठ-1

नव्यायुगाचेगाणे

❖ उत्तरपत्रिका

प्रश्न 1 ला योग्य पर्याय निवडा (सोपे).

1). (2) नव्यायुगाचे

2). (3) तारे

3). (4) अज्ञानाचा

4). (4) मानवतेचा दीप

5). (1) एक दिलाने

प्रश्न 2.भरा शब्द योग्य जागी रिकाम्या रा (सोपे)

6). श्रीमती शुभदा दादर

7).ध्येय मंदिरी

8). तारे

प्रश्न 3 रा जोड्या जुळवा . (सोपे)

अ		ब
9). अंतरी	=	मनात
10).तिमीर	=	अंधार
11). सारणे	=	बाजूस सारणे

12).नित्य = सतत

13). एकत्व = एकी समानता

प्रश्न 4 था समान अर्थी शब्द लिहा. (सोपे)

14). मनात

15). अंधार

16). सतत

प्रश्न 5 . *उत्तरे वाक्यात एका*

17). विज्ञानाच्या नभोमंडळी आपणास तारे होण्यास सांगितले आहे.

18).अज्ञानाचा तिमिर सारून तेजोमय सूर्य उगवला आहे.

19).अनेकतेतून आपणास एकत्वाचे गाणे गाण्यास सांगितले आहे.

20).ध्येय गाठण्यासाठी हातामध्ये हात गुंफून, देशहिताचा मंत्र जपून, हासत खेळत पुढे जाण्यास सांगितले आहे.

21).भारतभूमीची माती पवित्र आहे आणि ती स्वर्गाहुनही प्रिय आहे.

22).या धरणीचे रक्षण करण्यासाठी प्राण पणाला लावायचे आहेत.

प्रश्न . 6 वा

23). या ओळीतून कवयित्री सांगू ईच्छीते की – जीवनातील उध्दीष्टे गांठतांना किंवा ध्येयाकडे वाटचाल करतांना ती आनंदाने आणि उत्साहाने करावी, कोनतीही अडचन किंवा आव्हान असले तरी हसत खॆळत सामोरे जावे आणि नेहमी पूढे पूढे जात रहावे.

24). या कवितेत कवीने एकी, समानता, देशाभिमान, विज्ञाननिष्ठा, मानवतेची भावना आणि देशाचे रक्षण या गोष्टींवर भर दिला आहे.

प्रश्न 7 करा पूर्ण ओळी कवितेच्या खालील वा

25) हातामध्ये हात गुंफूनी देश हिताचा मंत्र जपोनी.

हासत खेळत ध्येय मंदिरी पुढे पुढे रे जाऊ.॥

भारतभूची पवित्र्य माती प्रिय आम्हाला स्वर्गाहूनही

या धरणीचे रक्षण करण्याप्राण पणाला लावू.

पाठ – 2

तीनमूर्ती

प्रश्न 1: खालील शब्दांचे मोठ्याने वाचन करा/श्रुत लेखन करा.

1. कष्ट
2. स्वतः
3. व्यक्ती
4. भोक्ता
5. नमस्कार
6. छिन्नीच्या
7. शाब्बास
8. वैशिष्ट्य
9. सन्मान
10. धन्यवाद
11. स्वभाव
12. रत्नहार
13. सर्वश्रेष्ठ
14. प्रश्नातील
15. महत्त्वाची
16. दशसहस्त्र

17. मूर्तिकाराचे

18. मुक्तकंठाने

19. प्रत्यक्ष

प्रश्न 2 : जोड्या जुळवा

6) राजा कलेचा	भोक्ता
7) मूर्तिकार	हुशार
8) पहिलीमूर्ती	एक शतक मोहरा
9) दुसरीमूर्ती	एक सहस्त्र मोहरा
10) तिसरीमूर्ती	दशसहस्त्र मोहरा

प्रश्न 3: समानार्थी शब्द लिहा

1. राजा–सम्राट ,नृप
2. सुंदर - मनोहर
3. परीक्षा–चाचणी,कसोटी
4. कौतुक - प्रशंसा
5. किंमत - मूल्य
6. खूप–प्रचंड,जास्त
7. दगड–खडक,पाषाण
8. डोके–शिर

9. कान - कर्ण

10. तोंड - मुख

प्रश्न 4: विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

- मृदू x कठोर
- हजर x गैरहजर
- शूर x भित्रा
- कमी x जास्त
- गुण x दोष
- हुशार x ढ
- प्रशंसा x निंदा
- खुश x नाखूष
- स्वार्थी x निस्वार्थी
- सोपे x अवघड
- सुंदर x कुरूप
- खरे x खोटे
- ज्ञान x अज्ञान
- सन्मान x अवमान

प्रश्न 5 : अनेक वचनी रूप लिहा

1. राजा – राजे
2. मूर्ती – मुर्त्या
3. मोहोर- मोहरा

4. शंका – शंका

प्रश्न 6: वाक्य प्रचारांचा अर्थ आणि उपयोग

1. मुक्त कंठाने कौतुक करणे – मनपूर्वक प्रशंसा करणे
   - त्याने माझ्या कामाचे मुक्त कंठाने कौतुक केले.
2. खोचकपणे बोलणे – थेट आणि स्पष्ट बोलणे
   - काका त्याच्याशी थोडे खोचकपणे बोलले.
3. निरसन करणे –शंकेचे समाधान करणे
   - शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांच्या शंकेचे निरसन केले
4. प्रत्यक्ष भेटघे णे – थेट भेटणे
   - मी आज राजाशी प्रत्यक्ष भेट घेतली.
5. स्पष्टीकरण करणे – स्पष्टपणे समजावून सांगणे
   - शिक्षकाने प्रश्नाचे स्पष्टीकरण केले.

प्रश्न 7: योग्य विराम चिन्हे देऊन वाक्ये लिहा

6) मूर्तिकार: महाराज,आपण इथवर यायचे कष्ट कशाला घेतलेत?

7) एवढे कठीण काम तुला सोपे कसे वाटते?

8) अरेवा!छान.अगदी हुबेहूब एक सारख्याच मूर्ती आहेत.

9) व्वा!खरंच तू उत्तम मूर्तिकार आहेस.

10) मधुने दहा,वीस,पन्नास,शंभर,दोनशे व पाचशेच्या नोटा बाहेर काढल्या.

प्रश्न - 8 खालील वाक्यातील अधोरेखित शब्दांची जात ओळखून लिहा.

5) राजा व प्रधान मूर्तिकारास भेटण्यास गेले.

उत्तर-नाम

6) मूर्तिकाराने सुंदर मूर्ती तयार केली होती.

उत्तर-विशेषण

7) वाह !खरंच तू उत्तम मूर्तिकार आहेस.

उत्तर-केवलप्रयोगीअव्यय

8) मी फक्त त्या दगडातील मला नको असलेला भाग काढून टाकतो.

उत्तर-सर्वनाम

प्रश्न 9 : कोणी कोणास म्हटले आहे ते लिहा.

4) “बोला महाराज, काय सेवा करू आपली ?”

उत्तर-मूर्तिकाराने राजास म्हटले आहे.

5) “एवढे कठीण काम तुला सोपे कसे वाटते ?”

उत्तर-राजाने मूर्तिकारास म्हटले आहे.

6) “महाराज, एकाच प्रकारच्या तीन मूर्ती केलेल्या आहेत.”

उत्तर-प्रधानाने राजास म्हटले आहे.

प्रश्न 10 : योग्य पर्याय निवडा

6) दरबारी कोणाचे कौतुक करत होते ?

क.मूर्तिकाराचे

7) राजा कोणाला भेटायला गेला ?

अ. मूर्तिकाराला

8) मूर्तिकाराने कशाच्या मूर्ती तयार केल्या होत्या ?

ड. दगडाच्या

9) मूर्तिकाराने एकाच प्रकारच्या किती मूर्ती तयार केल्या होत्या ?

क. तीन

10) सर्वश्रेष्ठ मूर्ती कोणती होती ?

क. तिसरी

प्रश्न 11: रिकामी जागा भरा

1. मुक्तकंठाने
2. भोक्ता
3. शंका
4. सुंदर
5. तीन
6. स्वभाव
7. शंभर
8. एक सहस्त्र मोहरा
9. उत्तम
10. रत्नहार

प्रश्न 12 : एका वाक्यात उत्तरे

1. कलेच्या रूपाने समाजाची सेवा मूर्तिकार करतो.
2. राजा मूर्तिकराकडे काही शंका घेऊन गेला होता.
3. मूर्तिकार सुंदर आकर्षक आणि उठून दिसणाऱ्या मूर्ती तयार करत होता.
4. पहिल्या मूर्तीची किंमत शंभर मोहरा होती.
5. दुसऱ्या मूर्तीची किंमत एक सहस्त्र मोहरा होती.
6. तिसऱ्या मूर्तीची किंमत दशसहस्त्र मोहरा होती.

7. दुसऱ्या मूर्तीच्या कानातून घातलेला दोरा तिच्या तोंडातून बाहेर पडत होता म्हणजेच अशी व्यक्ती ऐकलेलं पटदिशी दुसऱ्याला बोलून मोकळी होते हे दुसऱ्यामूर्तीचे वैशिष्ट्य होते.
8. तिसरी मूर्ती सर्वश्रेष्ठ होती.
9. मूर्तीतील फरक मानवाच्या स्वभावाला लागू पडतात.
10. राजाने आपल्या गळयातील रत्न हार मूर्तिकाराला देऊन त्याचा सन्मान केला.

प्रश्न 13: तीन-चार वाक्यात उत्तरे

7. मूर्ती बनविणे हे कठीण काम असते कारण दगड खूप कणखर व टणक असतो पण दगडावर एकजरी छिन्नीचा घाव जादाचा पडला की दगड फुटू शकतो.
8. मूर्तिकार मूर्ती बनविताना फक्त एकच गोष्ट लक्षात ठेवतो ती म्हणजे त्या दगडातील नको असलेला भाग तेवढाच तो छिन्नीच्या सहाय्याने काढून टाकतो मग मूर्ती आपोआप तयार होते
9. मूर्तिकाराने तयार केलेल्या पहिल्या मूर्तीची किंमत 100 मोहरा होती दुसऱ्या मूर्तीची किंमत एकसहस्त्र मोहरा होती आणि तिसऱ्या मूर्तीची किंमत दशसहस्त्र मोहरा होती.
10. एका कानाने ऐकलेले लगेच दुसऱ्या कानाने सोडून देणे म्हणजेच नळी फुंकली सोनारे इकडून तिकडे गेले वारे अशा प्रकारचा गुण पहिल्या मूर्तीमध्ये दडलेला होता.

11. दुसऱ्या मूर्तीच्या कानातून घातलेला दोरा तिच्या तोंडातून बाहेर पडत होता म्हणजेच अशी व्यक्ती ऐकलेलं पटदिशी दुसऱ्याला बोलून मोकळी होते हे दुसऱ्या मूर्तीचे वैशिष्ट्य होते.

12. तिसऱ्या मूर्तीच्या कानातून घातलेला दोरा सरळ जाऊन मूर्तीच्या डोक्यात गोळा होतो तो कुठून ही बाहेर पडत नाही म्हणजेच अशाप्रकारची व्यक्ती ऐकून मिळविलेले ज्ञान आपल्या मेंदूत साठवून ठेवते जेव्हा गरज पडेल तेव्हाच त्या ज्ञानाचा वापर करते म्हणून तिसरी मूर्ती सर्वश्रेष्ठ होती.

प्रश्न 14 : थोडक्यात उत्तरे

4. मूर्तिकारामध्ये असलेले कौशल्य, सूक्ष्मता, कलाप्रेम, एकाग्रता, नम्रता, हुशारी, सचोटी, प्रामाणिकपणा इत्यादी गुण मला खूप आवडले.
5. वरील कथेतील मूर्तींपैकी आपण तिसऱ्यामूर्ती सारखे वागले पाहिजे आपण जे काही ज्ञान मिळवितो ते साठवून ठेवले पाहिजे व जेव्हा गरज पडेल तेव्हाच त्या ज्ञानाचा वापर केला पाहिजे उगाच कोणाचेही ऐकून कांही ही बोलणे किंवा मिळविलेले ज्ञान लगेच सोडून देणे असे वागल्यास आपली किंमत कमी होते.

6. 'मी पाहिलेली सुंदर मूर्ती'

आपण अनेक सुंदर मूर्ती पहात असतो. अशा पाहिलेल्या मूर्तींपैकी मला आमच्या गल्लीतील गणेशोत्सव मंडळाची बाप्पाची मूर्ती खूप खूप आवडली. कारण ही मूर्ती भव्य होती पण मूर्तीवरील कलाकुसर अतिशय नाजूक व आकर्षक होती. बाप्पांचे डोळे अगदी जिवंत वाटत होते. बाप्पांचे वस्त्र अगदी खऱ्या वस्त्रा सारखे वाटत होते. मूर्तीमध्ये जिवंतपणा भरलेला होता. बाप्पांना डोळे भरून बघतच राहावे असे वाटत होते.

7. किंवा 'मी पाहिलेला सुंदर पुतळा'

आपल्या देशात ठीक ठिकाणीअनेक पुतळे असतात.यापैकी मी पाहिलेला आणि मला आवडलेला पुतळा म्हणजे छत्रपती शिवाजी महाराजांचा येळ्ळूर गडावरील पुतळा होय.हा पुतळा अतिशय भव्यदिव्य आहे.महाराज सिंहासनावर आरुढ झालेले आहेत.या पुतळ्याकडे पाहिल्यावर एक मराठा म्हणून आपला ऊर अभिमानाने भरून येतो व आपल्या राजासमोर नतमस्तक व्हावेसे वाटते.

पाठ – 3

शब्दांच्या जाती

❖ उत्तर पत्रिका

I. 1. क) प्रार्थनेने

2. ब) शिस्तीने

3. अ) उद्गारवाचक चिन्ह

4. ड) आठ

II.

1. आमच्या मनात काय आहे हे सांगण्यासाठी आपण बोलतो.

2. बोलणे शब्दापासून बनते.

3. एक किंवा अनेक अक्षरांच्या समूहापासून काहीतरी अर्थबोध होतो त्याला शब्द म्हणतात.

4. मराठी भाषेत एकूण 48 वर्ण आहेत.

5. शिक्षकांनी फळयावर – मी, तू, आण, बघ, बस, पहाट हे शब्द लिहिले होते.

III.

1. फुलपाखरे

2. विशेषण

3. क्रियापद

4. खानापूर

IV.

1. गुरु, अध्यापक

2. सकाळ

3. बुद्धिवान

4. योग्य

5. पुष्कळ, जास्त

V.

1. बेशिस्त

2. बेसूर

3. अनर्थ

4. आता

5. उत्तर

VI.

1. द्या (विद्यार्थी)

2. न (नमस्कार)

3. गी (राष्ट्रगीत)

4. ता (कविता)

VII.

1. शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारले

2. वर्गात शिक्षक येतात सर्व मुले गप्प बसली.

3. आईने मला काम सांगितले.

4. माझा परीक्षेत पहिला नंबर आल्यामुळे शिक्षकांनी मला शाब्बासकी दिली.

5. राम वर्गात हुशार विद्यार्थी आहे.

VIII.

1. नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, क्रियाविशेषण, शब्दयोगी अव्यय, उभयान्वयी अव्यय, केवलप्रयोगी अव्यय.

2.

पाठ - 4

कडुनिंब

❖ उत्तरपत्रिका

प्रश्न 1.

1.निंबलिंबडा/

2.सदाहरीत

3.फूट 25 ते 20

4. उदि रंगाची

5. गोलाकार

6.चांदणी

7. फिकट पिवळा

8.कडुनिंबाचे तेल

9.दंतमंजनासाठी

10. जड

प्रश्न 2. रिकाम्या जागा भरा

1. सदाहरित वृक्षाच्या

2. निंबोण्या

3.हिरव्या रंगाच्या

4.त्वचेच्या रोगावर

5.होड्या तयार करण्यासाठी

6.औषधोपयोगी

7.नागमोडी

8.चांदणीच्या आकाराची

9. सुवासामुळे

10. गळून

प्रश्न .3 जोड्या जुळवा

अ.	ब
.साल कडुनिंबाची 1	उदी रंगाची
2.कडुनिंबाची काढी .	दात घासण्यासाठी
.झाड कडुनिंबाचे 3	साधारण असते फुटाचे 30 ते 20
4.कडुनिंबाची फुले .	चांदण्या आकाराची असतात
.पाने कडुनिंबाची 5	हिरवी व रसरशीत असतात
.कडुनिंब 6	सदाहरित वृक्ष
.फुल कडुनिंबाचे 7	फिकट पिवळा रंग
.नाव दुसरे बाचेकडुनिं 8	लिंबडा
9 कडुनिंबाच्या बिया .	तेल काढण्यासाठी वापरतात
.लाकुड कडूनिंबाचे 10	जड असते

4.एकतेदोन वाक्यात उत्तरे

1.कडुनिंबाचे झाड कोणत्याही वातावरणात वाढु शकते बहुदा कोरड्या वातावरणात चांगले वाढते.

2.सदाहरित म्हणजे जे सदैव हिरवेअसते. सदाहरित वृक्ष म्हणजे जे झाड कायम हिरवेगार असते ते सदाहरीत वृक्ष होय.

3.कडुनिंबाची झाडे कार्बन डायऑक्साईड हा वायू शोषून घेतात.

4.कडुनिंबाची झाडे ऑक्सिजन वायू बाहेर सोडतात.

5.कडुनिंबाच्या फुलाचा सुवास गोड असतो त्यामुळे कीटक या फुलांकडे आकर्षिले जातात.

6.कडुनिंबाची फुले अत्यंत छोटी असून ती चांदणीच्या आकाराची असतात.

7.कडुनिंबाच्या बियापासून कडुनिंबाचे तेल बनवतात.

8.कडुनिंबाच्या लाकडाचा उपयोग होड्या तयार करण्यासाठी करतात.

9.कडुनिंबाच्या फुलांचा आकार चांदणीच्या आकाराचा असतो.

10.कडुनिंबाचा उपयोग त्वचेच्या रोगावर उपचार करण्यासाठी करतात.

पाठ – 5

व्याकरण

❖ उत्तरपत्रिका

1. क) आठ

2. अ) दिल्ली

3. ड) आई

4. ब) अरेव्वा

II.

1. ज्या शब्दांचा वाक्यात उपयोग करताना त्यांच्या मूळ स्वरूपात बदल करावा लागतो त्यांना विकारी शब्द म्हणतात.

2. ज्या शब्दांचा वाक्यात उपयोग करताना त्यांच्या मूळ स्वरूपात बदल करावा लागत नाही त्यांना अविकारी शब्द म्हणतात.

3. वस्तू, व्यक्ती, पदार्थ अथवा ठिकाणाच्या ठेवलेल्या नावाला नाम म्हणतात.

4. बोलणे शब्दापासून बनते.

5. एक किंवा अनेक अक्षरांच्या समूहापासून काहीतरी अर्थ बोध होतो त्याला शब्द म्हणतात.

III.

1. राधा

2. गंगा

3. गोलघुमट

4. बेळगाव

IV.

1. विराट एक नामवंत खेळाडू आहे.
2. ती खुर्ची आहे.
3. आमच्या तालुक्याचे नाव खानापूर आहे.
4. मला लाडू फार आवडतात.
5. मला पुस्तक वाचायला आवडते.

V.

1. जननी, माता
2. नयन, नेत्र
3. सुमन, पुष्प
4. सरिता

VI.

1. सुमन
2. चिमणी
3. हिमालय
4. मलप्रभा
5. जिलेबी

VII.

1. अयोग्य

2. अप्रत्यक्ष

3. नरक

4. वाईट

VIII.

1. शब्द दोन प्रकारात विभागलेले आहेत. ते म्हणजे 1) विकारीशब्द 2)अविकारीशब्द

2. शब्दांच्याजाती — नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, क्रियाविशेषण, शब्दयोगी अव्यय, उभयान्वयी अव्यय, केवलप्रयोगी अव्यय.

3. विकारी शब्दांचे प्रकार - नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद.

4. अविकारी शब्दांचे प्रकार - क्रियाविशेषण, शब्दयोगीअव्यय, उभयान्वयीअव्यय, केवलप्रयोगीअव्यय.

पाठ – 6

मधमाशी

❖ उत्तर सूची -

प्रश्न A .

1. मधमाशी मध मिळवायास जाते.
2. मधमाशी मध थेंबे थेंबे साठवते.
3. आळस मधमाशीला ठाऊक नाही.
4. नित्य गुणांचा साठा करावा.
5. मधमाशी मध जपून ठेवते.
6. कवीने मधमाशीला उद्योगी म्हटले आहे.
7. मधमाशीच्या घरट्याला पोळं म्हणतात.

- प्रश्न B

1. आळशी * उद्योगी,कामसू

2 . थोडा * जास्त,

3. नित्य* अनित्य,कधीतरी

4. गुण* अवगुण

- प्रश्न C

1.खपणे = कष्ट करणे

2. चित्ती = मनात

3.निपटणे = शोषून घेणे

4 .उद्योगी = कामसू

- प्रश्न D

1. मिळालेल्या गुणांचासाठा करावा. आणि त्याचा वापर इतरांना शिकवण्यासाठी करावा

2. मधमाशी दररोज सकाळी मध गोळया करण्यासाठी फिरत असते ती प्रत्येक ऋतूत आपले काम चालू ठेवते. थोडाही मध मिळाल्यास स्वीकारते तो मध ती जपून ठेवते. मधमाशी दिवसभर कष्ट करते.

3.मिळवायसी त्यासी

नाही पाही काही

घेते रुसते ठेवीते

घ्यावा करावा शिकवावा

4 शेतकरी दिवसभर शेतात खपतो.

5 प्रामाणिकपणा नेहमी चित्ती असावा.

6 अभ्यास करताना आळसपणा करू नये.

7 मुंगी हा उद्योगी किटक आहे.

- प्रश्न E

1. मधमाशी दररोज सकाळी मध गोळा करण्यासाठी फिरते. मध थोडा आहे म्हणून ती कधीही रुसत नाही. तिचे हे काम ऊन वारा पाऊस सर्व ऋतूत सुरू असते. ती कधीही आपल्या कामात आळसपणा करत नाही म्हणून कवीने मधमाशीला उद्योगी म्हटले आहे.

2. मधमाशी प्रमाणे आपणही प्रत्येक परिस्थितीत आपले काम चालू ठेवावे. एखाद्या वेळी आपल्याला अपयश आले तरी कामामध्ये खंड पडू देऊ नये. इतरांकडून थोडा थोडा गुण घेत राहावा आणि अशा गुणांचा साठा करावा तसेच गरज पडल्यास इतरांना तो गुण शिकवावा, मधमाशी कडून आपण हे शिकावे असे कवीला वाटते..

3. मधमाशी कधीही आळसपणा करत नाही. ती दिवसभर मध मिळवण्यासाठी कष्ट करते. कोणत्याही ऋतूत तिचे हे काम थांबत नाही अशीही मधमाशी मोठी उद्योगी आहे.

पाठ - 7

वीर हुतात्मा नारायण

- उत्तर पत्रिका

प्रश्न 1). कंसातील पर्याय निवडून मोकळया जागी योग्य शब्द भरा.

A).पूर्वी

B).शूर वीरांची

C).महान

D).व्यापाराच्या

E).1942

प्रश्न 2). जोड्या जुळवा

F) हिमालय __ पर्वत

G नदी ___ मलप्रभा

H) आशिया__ खंड

I) समुद्र__ खारटपणा

J) इंग्रज__ ब्रिटिश

प्रश्न 3). खालील शब्दांचा उपयोग करून वाक्य तयार करा

K) हुतात्मा __ देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी नारायण महादेव डोनी हा वीर बालक हुतात्मा झाला .

L) अग्रभागी __ सर्व लोकांनी नारायणला मोर्चाच्या अग्रभागी उभे केले.

प्रश्न 4). खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा

M) नारायण हुबळीतील लॅमिंग्टन हायस्कूल मध्ये शिकत होता.

N) इंग्रज अधिकाऱ्यांनी अचानक गोळीबार सुरू केला.

O) नारायण ने स्वराज्य हा शब्द उच्चारून प्राण सोडला.

P) महात्मा गांधीजींनी चले जाव चळवळ सुरू केली.

Q) आजही हुबळी शहरात नारायण महादेव डोनी हे नाव आदराने घेतले जाते.

प्रश्न 5) खालीलवाक्य कोणी कोणास म्हटलेली आहेत.

R) "देव तुला सामर्थ्य देवो काळजी घे"हे वाक्य आईने नारायणला आशीर्वाद देताना म्हटले आहे.

S) "ब्रिटिशांनो चालते व्हा भारत माता की जय वंदे मातरम"

अशी घोषणा मोर्चामधील लोक देत होते.

प्रश्न 6) खालील उतारा वाचून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा   3

T) नारायण चे डोळे तेजस्वी होते.

U) मोर्चा मधील लोक ब्रिटीशांना चालते व्हा असे म्हणत होते.

V) नारायण दुर्गद बैल येथे आला.

W) हे मातृभूमी माझे तुला वंदन आहे.

पाठ – 8

आपला मित्र साप

- **उत्तरसूची -**

I. १) स्वल्पविराम

२) प्रश्नार्थक चिन्ह

३) विषारी

४) गाड्या

५) सापाला

II. ६) , स्वल्पविराम

७) ? प्रश्नार्थक चिन्ह

८) ! उद्गारवाचक चिन्ह

III.९) नद्या

१०) शाळा

११) फुल

१२) धडे

IV. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात द्या. (सुलभ)

१३) गावाकडे मित्रमंडळी गणपतीसाठी जमली होती.

१४) देसाई आण्णांच्या शेताजवळ झुंबड उडाली होती.

१५) वाक्यातील एखाद्या शब्दाला अधिक महत्त्व द्यावयाचे असल्यास त्या शब्दाला एकेरी अवतरण चिन्ह द्यावे.

१६) एकवचन व अनेकवचन रुप सारखेच असणारी उदाहरणे - शाळा, तलाव, साप, पक्षी, हातइ.

१७) नाग, मण्यार, फुरसे, घोणस ही विषारी सापांची नावे आहेत.

18) स्वल्पविराम, पूर्णविराम, अर्धविराम, संयोग चिन्ह, प्रश्नार्थक चिन्ह, अवतरण चिन्ह, अपूर्णविराम, उद्गारवाचक चिन्ह इ. लेखन चिन्हांची नावे आहेत.

१९) श्री काकाने खांद्यावरची पिशवी आणि त्यात काही पिशव्या असे साहित्य घेतले.

२०) अ)खाद्य आ)चावा घेणे

२१) बिन विषारी साप आपल्या भक्ष्याला पहिल्यांदा वेटोळे घालून आवळून मारतो; नंतर गिळतो.

२२) साप शेतकऱ्यांचा मित्र आहे; कारण तो शेतातील उंदीर खातो; त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या पिकांचे उंदरापासून संरक्षण होते.

२३) 'आपला मित्र साप' या पाठातील दोन ग्रामीण शब्द- हाळी, शिरपा.

२४)"मित्रांनो, तुम्ही आधी शांत व्हा बरं!"

२5) गावातील लोक सर्प मित्र म्हणून श्री काकाला ओळखत.

२६)बागेत चार झाडे आहेत.

V.२७)हे वाक्य गुरुजींनी श्रीकाका आणि त्याच्या मित्रांना म्हटले आहे.

२८)हे वाक्य देसाई अण्णांनी बिर्जेआण्णा आणि लोकांना उद्देशून म्हटले आहे.

२९)हे वाक्य बिर्जेआण्णांनी सर्व लोकांना म्हटले आहे.

VI.३०)चूक

३१)बरोबर

32)चूक

३३)आमच्या गावात नारळाच्या, पोकळीच्या, फणसाच्या, आंब्याच्या बागाच बागा! या बागांतून फिरताना कावळा, चिमणी,सुतारपक्षी,बुलबुल, सुगरण इत्यादी अनेक पक्षी नजरेस पडतात. मात्र त्यापैकी'बुलबुल'हा पक्षी सर्रास पहावयास मिळतो. आमचे आजोबा म्हणतात, "झाडे हीच आपले मित्रआहेत. ती आपल्याशी गुजगोष्टी करतात. नाही का? "

34)सापाला पकडण्यासाठी श्रीकाकाने आधी लोकांची गर्दी पांगवली. त्यानंतर त्याने अडगळीतील लाकूड हलवलं, तसा साप जीवाच्या आकांताने सळसळत बाहेर आला. त्याचवेळी श्री काकाने चपळाईने सापाच्या मानेवर हात दाबून धरला आणि आणलेल्या पिशवीत सापाला सोडून पिशवीचे तोंड बंद केले

पाठ – 9

जादूगार

❖ उत्तर पत्रिका

1. B).इंद्रधनुष्य

2.D).फुले

3. D).पाणी

4.B).इंद्रधनुष्य

5.C).नभातून

6.रोप

7.चित्र काढणे

8.शिंपणे

9.आकाश

10.ढग

11. ढग

12. रोप

13. पाणी

14.आकाश

15.अंग

16.नक्षी

17.भवती

18.रंग

19.मेघ

20. सुगंध

21. रुची

22. गोड गाणी

23. मेघात पखवाज आणि गडगडात वाजते.

24.वाऱ्यासंगे गुजगोष्टी करावे असे कवी सांगतो

25. या फुलांना कोण अत्तर लावलेला आहे. या फुलापासून अतिशय चांगला वास दरवळत आहे असे वर्णन केले आहे.

पाट -10

हरवलेल्या पुस्तकाचे आत्मवृत्त

❖ उत्तरपत्रिका -

प्रश्न.I

1. ब) महात्मा फुले

2. क) पुस्तक

3. ब) घाटका

4. अ) प्रेरणा

5. ब) डॉ.बाबासाहेबआंबेडकर

प्रश्न.II

6. पुस्तकाला अडगळीत राहुलने टाकले.

7. पुस्तकाला आपण गणेश चतुर्थीला किंवा दिवाळीला स्वच्छ करताना, रंग लावताना ज्यावेळी कपाट हलवतील त्यावेळी नजरेस पडोसी वाटते.

8. समाज परिवर्तन करण्याचे सामर्थ्य पुस्तकामध्ये आहे.

9. पुस्तकातील विचारांनी माणसाच्या जीवनात बदल घडवला आहे.

10. वर्तमानपत्राचे पुस्तकाला कव्हर घातलेले आवडत नाही.

प्रश्न.III.

11. नीती

12. खिडक्या

13. स्वर्ग

14. वाचाल

प्रश्नIV.

15. पुस्तक राहुलच्या निष्काळजीपणामुळे अडगळीच्या खोलीमध्ये कपाटाच्या मागे जमिनीपासून तीन फूट वर अधांतरीत अडकले होते.

16. पुस्तकाला पेपरचे कव्हर घालावे शक्य झाल्यास प्लास्टिकचे कव्हर घालावेत म्हणजे पाऊस वाऱ्यापासून चांगले संरक्षण होईल वर्तमानपत्राची कव्हर घातलेले पुस्तकाला अजिबात आवडत नाही.

प्रश्न.V.

17. समाज परिवर्तन करण्याचे सामर्थ्य पुस्तकामध्ये आहे पुस्तकातील विचारांनी अनेक माणसाच्या जीवनात बदल घडवला आहे याच विचारांनी वाचकाच्या जीवनाला प्रेरणा मिळते जीवनात अपार दुःख भोगलेल्या माणसाची वाचनाने जीवन जगण्याची आशा पल्लवीत होते हे विचार वाचकांच्या चर्चेतून जेव्हा पुस्तकाच्या कानावर पडतात तेव्हा जीवनाला अर्थ प्राप्त झाला असे पुस्तकाला वाटते.

प्रश्न. VI .

18. नरक

19. अस्वच्छ

20. सुख

21. मरण

प्रश्न.**VII**

22. बुद्धी

23. बदल

24. बुद्धिवान

25. पैसा**,** धन

पाठ -11

दसरा झाला हसरा

- उत्तर पत्रिका -11

उत्तर. D). दसरा

उत्तर. C). नऊ दिवस

उत्तर. .D). मैसूर

उत्तर. C). विजयादशमी

उत्तर. A). हार गजरे

II.खालील.प्रश्नांची.उत्तरे.एका.वाक्यात.लिहा.

1. उत्तर. देवळात फुलांचा व अगरबत्तीचा सुगंध दरवळत होता.

2. उत्तर. मिरवणूक पाहण्यासाठी समीर प्रकाश आणि मुग्धा आले होते.

3. उत्तर. प्रकाश ला आईस्क्रीम हवं होतं.

4. उत्तर. राधाच्या वर्ग मित्रांची नावे समीर प्रकाश व मुग्धा ही होत

5. उत्तर. गावाबाहेरच्या देवीच्या देवळात मोठी गर्दी उसळली होती

III .रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा

उत्तर.1. देवी

उत्तर.2. राधा

उत्तर. 3.राधा

उत्तर. 4.दुकानात

उत्तर. 5.मुलांचा

IV. खालील वाक्य कोणी-कोणास म्हटले ते लिहा.

1.उत्तर. मुग्धाने राधाला म्हटले.

2.उत्तर. मुग्धाने राधाला म्हटले

V. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन तीन वाक्यात लिहा.

1.उत्तर. समीरला जत्रेत चटकदार भेळ खमंग भजी आईस्क्रीम आधी खाऊचे पदार्थ दिसले.

2.उत्तर. राधाचे वडील आजारी होते त्यामुळे ते कामाला जात नव्हते व त्याचे आई दुकानात कामाला जात होती.

3. उत्तर. नवरात्रीचा सण चालू होता आज देवीची पालखीची सिमोलंघनाची मिरवणूक निघणार होती म्हणून पालखी सजवली होती . देवळाच्या आवारात पूजेचे साहित्य खेळण्याची दुकाने खाऊची दुकाने मांडली होती.

पाठ 12

मासा

❖ उत्तर पत्रिका

I.योग्य पर्याय निवडून खालीलप्रश्न सोडवा

उत्तर - इ). पक्ष्यासारखा

उत्तर - इ).मासा

उत्तर- ई).तऱ्हेतऱ्हेचे

उत्तर -अ). प्रकाशही

उत्तर -इ).अगणित

उत्तर - आ). सर्दी आणि खोकला.

उत्तर - अ). मौज पाहण्याकरिता.

उत्तर -आ). मरेल

उत्तर -अ). पोहतो

उत्तर -आ). पक्षी

II.कवितेतील तालबद्ध शब्दाच्या जोड्या जुळवा (सुलभ)

11. जसा. - मासा_________

12. असती - वरती_________

13. भिजला - खोकला______

14. वसती - देते____________

III.रिकाम्या जागा भरा (सुलभ)

15.आकाशामध्ये.

16.पाण्यामध्ये

17.सात

18.प्रकाशही.

19. अगणित

20. पाण्यामध्ये.

21. कृ. व्ही.दातार

IV. समानार्थी शब्दाच्या जोड्या लावा (सुलभ)

अ.		ब.
22. जल	-	पाणी
23. नेहमी	-	सतत
24. विहरने	-	फिरणे
25. मोजणे	-	गणती करणे
26. आकाश	-	नभ
27. मासा.	-	मत्स्य
28. पक्षी.	-	खग

V.कवितेच्या ओळी पूर्ण करा?(साधारण)

29. तऱ्हेतऱ्हेचे इंद्रधनुसम रंग कसे असते

आमच्यापैकी काही मासे प्रकाश ही देती.

30.ताप तुम्हाला कधी येईल जर पावसात भिजला

जलात राहून मला न होईल सर्दी नि खोकला.

31. पोहत राही सदोदित मी जलात हो वसती

मध्ये एकदा मौज पाहण्या येतो मी वरती.

32. निळया आकाशी विहरत राही पक्षी सहज जसा

सळकन सुळकन फिरत असे मी जलातला मासा.

33. टिकल्या इतक्याकाही जाती प्रचंड ही असती

आकारांचे प्रकार अगणित नसे तया गणती.

VI.खालील ओळींचा अर्थ तुमच्या शब्दात लिहा ? (साधारण)

उत्तर 34. माशांचे प्रकार अगणित असतात त्यामध्ये लहान टिकल्यांपासून ते प्रचंड जहाजाच्या आकाराचे मासे देखील आपणाला पहावयास मिळतात असे न मोजता येण्यासारखे मासे पहावयास मिळतात.

उत्तर 35.ज्याप्रमाणे पक्षी आकाशामध्ये सहज विहरत असतात त्याचप्रमाणे पाण्यामध्ये मासे सहज इकडून तिकडे फिरून उड्या मारून मौज करत सळकन सुळकनफिरत असतात.

उत्तर 36. इंद्रधनुष्याच्या रंगाप्रमाणे वेगवेगळया रंगीबेरंगी मासे आपणाला पहावयास मिळतात. त्याचबरोबर काही मासे आपल्या शरीरातून प्रकाशही बाहेर सोडतात.

उत्तर 37. जर आपण सहज पावसात भिजलो तर आपणास ताप थंडी येते. पण मासा सतत पाण्यात राहून देखील त्याला सर्दी किंवा खोकला होत नाही.

उत्तर 38. मासा सतत पाण्यात राहत असल्यामुळे तो कायम पोहोचत असतो. पण मध्येच कधी कधीतरी मासे पाण्याच्या बाहेर येऊन उड्या मारून मजा देखील करतात.

VII.खालील प्रश्नांची तीन-चार वाक्यात उत्तरे लिहा ? (कठीण)

उत्तर 39. मासा हा जलचर प्राणी असल्यामुळे त्याच्या शरीरामध्ये पाण्यामध्ये राहण्यासाठीआवश्यक योग्य शरीर रचना आणि पाण्यातील ऑक्सिजन शोषून घेण्याची शक्ती असल्यामुळे असा पाण्यामध्ये राहतो.

उत्तर 40. मासा पाण्याच्या बाहेर काढल्यानंतर मरतो कारण मोकळया हवेतील ऑक्सिजन त्याला शोषून घेता येत नाही म्हणून तो मरतो.

उत्तर 41. कवितेमध्ये सांगितल्याप्रमाणे कायमचे प्रकाश देतात त्यामध्ये तारा मासा काही जेलीफिष हे स्वतः आपल्या शरीरातून प्रकाश निर्माण करू शकतात. त्याचबरोबर काही मासे स्वतःच्या रक्षणासाठी आपल्या शरीरातून करंटही सोडतात.

उत्तर 42. पोहतोयेण्यासाठी माशाला त्याचा आकार आणि त्याचे कल्ले मदत करतात त्याचबरोबर त्याच्या शरीरामध्ये हवेची पिशव्या देखील असतात त्याच्यामुळे मासा पाण्यावरती तरंगतो आणि सहज पाहतो.

उत्तर 43. माशाला पाण्यातून ऑक्सिजन शोषून घेण्यासाठी त्याचे कल्ले मदत करतात. हे कल्ले पाण्यामध्ये विरघळलेला ऑक्सिजन माशाला पुरवितात.

उत्तर 44. □□□□□□

उत्तर 45. गोड्या पाण्यामध्ये राहणारे मासे हे आकाराने छोटे असतात हे मासे नदी विहीर तलाव या ठिकाणी आढळतात. खाऱ्या पाण्यामध्ये राहणारे मासे हे आकारानेमोठे तसेच रंगीबेरंगी आणि वेगवेगळया प्रकारचे रंगीबेरंगी पाहायला मिळतात हे मासे समुद्रामध्ये राहतात.

पाठ -13

मधुला पडलेले स्वप्न

❖ उत्तरपत्रिका-

1. ब खाण्याची भाज्या
2. ब भाजी बटाट्याची आणि उसळ वाटाण्याची
3. ब खेळायला
4. अ पालकाची भाजी
5. क शंभर
6. अ नाही रुसायचे
7. ब आहार समतोल
8. आ बस जेवायला करुन अंघोळला
9. ब द्राक्षे आणि सफरचंद

प्रश्न 2 रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा.

- मधूच्या स्वप्नात फळांनी समतोल आहाराचे महत्व सांगितले.
- मधूने ठरवले की तो यापुढे सर्व भाज्या आवडीने खाईल.

प्रश्न 3 द्या उत्तरे वाक्यात एका प्रश्नांची खालील रा

5) मधूला वाटाण्याची उसळ आणि बटाट्याची भाजी खाणे आवडायचे.
6) मधूच्या स्वप्नात मेथी.बोलल्या त्याच्याशी भाज्या या मुळा आणि गाजर ,पालक ,
7) मधूला स्वप्नातून जाग आल्यानंतर त्याने अंघोळ केली आणि जेवायला बसला.
8) आईने मधूसाठी जेवणात गरम गरम पोळी उसळ वाटाण्याची ,भाजी पालकाची ,
.होती ठेवली कोशिंबीर आणि

9) आईच्या चेहऱ्यावर हसू आले कारण मधूने पहिल्यांदाच कोणतीही तक्रार न करता सर्व भाज्या आवडीने खाल्ल्या.

10) जे शब्द नामाबद्दल अधिक माहिती सांगतात त्यांना विशेषण म्हणतात.

11) जे शब्द वाक्याचा अर्थ पूर्ण करतात आणि वाक्यातील क्रिया दर्शवतात त्यांना क्रियापद म्हणतात.

प्रश्न 4 था जोड्या जुळवा:

1) मेथी - पालक , जीवनसत्वे .5

2) बटाटा - गहू ,भात ,नवलकोल , पदार्थ पिष्टमय .4

3) गाजर - खनिजे ,हिमोग्लोबीन .3

4) दूध - तूप , पदार्थ स्निग्ध .2

5) मूळा - टोमॅटो ,काकडी , .1कोशिंबिरीच्या भाज्या

प्रश्न 5. : लिहा वाक्यात चार ते तीन उत्तरे प्रश्नांची खालील वा .

1. स्वप्नात आलेल्या पालेभाज्याने मधूला सांगितले की रुसू नकोस आणि सर्व भाज्या खा ,जीवनसत्वे भाज्यांमध्ये .
   प्रथिने आणि पिष्टमय पदार्थ असतात जे शरीरासाठी खूप आवश्यक असतात .तंतूमय पदार्थ तसेच भाज्या खाल्ल्याने शरीर
   निरोगी राहते आणि अभ्यास व खेळामध्ये मन लागते .
2. समतोल आहार म्हणजे असा आहार ज्यामध्ये आपल्या शरीराला आवश्यक असलेले सर्व पोषक घटक योग्य प्रमाणात असतात पिष्टमय) कार्बोहायड्रेट्स ,प्रथिने यामध्ये . ,(पदार्थस्निग्ध पदार्थ जीवनसत्त्वे ,आणि खनिजे यांचा समावेश असतो समतोल . शक्ती लढण्याची रोगांशी आणि मिळते ऊर्जा ,राहते निरोगी शरीर घेतल्याने आहार .वाढते.

घटक 14

आता उठवू सारे रान

- उत्तर पत्रिका.

प्रश्न क्र.अ) योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (सुलभ)

ब)15 ऑगष्ट

क) केशरी पांढरा हिरवा

ब) शेती

अ) शेतकरी

क) रान

क) एकजुटीला

प्रश्न क्र.आ) समाना र्थीशब्दांच्या जोड्या लावा. (सुलभ).

७) प्राण -जीव

८) किसान -शेतकरी

९) मशाल -हिलाल

१०)झेंडा -ध्वज

११)फौज -सैन्य

प्रश्न क्र.इ) खालील वाकप्रचारांच्या अर्था सोबत जोड्या लावा. (साधारण)

१२) ठाण मांडणे-निश्चय करणे

१३) प्राण पणाला लावणे.-शक्य ते सर्व करणे

१४) कंबर कसणे.-निर्धार करणे

१५) रान पेटविणे-खूप कष्ट करणे

प्रश्न क्र.ई) खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.(सुलभ)

१६) हसणे×रडणे

१७) स्वातंत्र्य× पारतंत्र्य

१८) पेटविणे×विझविणे

१९) न्याय×अन्याय

प्रश्न क्र.उ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा? (साधारण)

1. पांडुरंग सदाशिव साने

2. किसान व बेडी हे हिंदी भाषेतील शब्दआहे.

3.अडवणूक करणाऱ्यांची दाणादाण उडणार आहे.

प्रश्न क्र.ऊ) दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा? (कठीण)

1. शेतकऱ्यांच्या राज्यासाठी एकजुटीची मशाल घेऊन,प्राणपणाला लावायचेआहे.

2.जेंव्हा शेतकऱ्यांची फौज निघेल तेंव्हा शेतकरी स्वातंत्र्याचे गान हातात तिरंगी झेंडे घेऊन गाणार आहेत.

प्रश्न क्र. ए 25) खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा ? (कठीण)1*4=4

शेतकऱ्यांची फौज निघे..

हातात त्यांच्या बेडी पडे

तिरंगी झेंडे घेती गाती स्वातंत्र्याचे गान.....

पडून ना राहू आता

खाऊ ना आता लाथा

शेतकरी कामकरी मांडणार हो ठाण.....

पाठ – 15

एफ एम रेडीओ

❖ उत्तर पत्रिका

1] योग्य पर्याय निवडा

1. मामाच्या
2. रेडिओ
3. दसरा सुट्टी
4. सांग सांग भोलानाथ
5. सुट्टी

2] प्रश्न दुसरा रिकाम्या जागा भरा

6. कान
7. काळजीपूर्वक
8. 30मे

9. 13 फेब्रुवारी

10.1977

3] मराठी शब्दाचा इंग्रजी शब्दांमध्ये अनुवाद करणे

9. टीव्ही
10. कॉम्प्युटर
11. चायनल
12. रेडिओ
13. फॅन

14. रेफ्रिजरेटर

15. रोबोट

4] समानार्थी शब्द लिहा

18 भाग

19 मान्यवर

20 निवांत

21 सहज मिळणारे

5] खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा

22 सभेमध्ये बोलणाऱ्या व्यक्तीला वक्ता असे म्हणतात.

23 एफएम म्हणजे काय हो हा प्रश्न शुभम ने मामाला विचारला.

24 फ्रिक्वेन्सी म्हणजे वारंवारता होयसो.

25 रेडिओवर हवामानासंबंधीत करमणुकीचे कार्यक्रम व मुलाखती असा अनेक प्रकारची माहिती मिळत.

26 मुंबई आणि कलकत्ता येथे झाली.

27 वारंवारतेमुळे आवाज एकदम सुस्पष्ट ऐकू येतो याला एफएम असे म्हणतात.

28 एडविनहॅवर्ड आर्मस्ट्रॉंग या शास्त्रज्ञाने एफएम चा शोध लावला.

29 रेडिओ लहरीच्या प्रक्षेपणासाठी काही ठराविक वारंवारतेची 87.5 - 108.0 मेगा हर्टस या वारंवारतेचा वापर करतात.

30क्रियापदाबद्दल विशेष माहिती सांगणाऱ्या शब्दाला

क्रियाविशेषण असे म्हणतात.

6] खालील खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ते तीन वाक्यात लिहा

31 टिव्ही, ट्रॅन्झिस्टर, टेपरेकॉर्डर ही करमणूकीची साधन आहेत.

32 फ्रिक्वेन्सी मॉड्युल वारंवारता रेडिओ लहरी प्रक्षेपित करताना आपल्या सोयीसाठी त्यांच्या वारंवारतेमध्ये थोडा बदल केलेला असतो त्यामुळे आवाज एकदम सुस्पष्ट ऐकू येतो.

33 खासगीकंपन्या भारत सरकारच्या माहिती प्रसारण खात्याकडे काही विशिष्ट रक्कम भरून परवागी घ्यावी लागते.

34बातम्या संगीत, कार्यक्रम माहिती,कार्यक्रम,एफ एम वरूनमिळणारी माहिती स्पष्ट आणि अचूक माहीती मिळते एफएम वरून सिग्नल प्रसारित केला जातो त्यामुळे माहितीचा अनुभव समृद्ध असतो.

35 पंखा, मिक्सर, टीव्ही, गिझर, बॅटरी, इंडक्शन शेगडी.

36 रेडिओ मिरची, टोमॅटो एफएम, रेड एफएम, बिग एफएम, रेनबो, एफएम चैनल लोकप्रिय आहेत.

37 23 जुलै 1927 ला देशात पहिल्यांदा आकाशवाणी केंद्राची स्थापना मुंबईत झाली.

38 1. रेडिओ 2. माईक 3. कॉम्प्युटर 4 .सीपीयू 5 .वक्ता 6. टावर 7. डिश

पाठ - 16

चतूर मैत्रीण

❖ उत्तर पत्रिका -

प्रश्न क्र अ)

१) ब) मुसळ

२) अ) एक मैल .

३) क) केवलप्रयोगी अव्यय

४) ब) भीती वाटणे

५) अ) सुंदर

६) क) अशक्त

प्रश्न क्र आ)

७) नवरा

८) जल

९) सुमन

१०) सरिता

११) सखी

१२) पाहुणा

प्रश्न क्र इ)

१३) वाईट

१४) सशक्त

१५) कुरूप

१६) खोटे

प्रश्न क्र. ई)

१७) हे वाक्य भटजींच्या पत्नीने अतिथींना म्हटले आहे.

१८) हे वाक्य अतिथींनी भटजींच्या पत्नीला म्हटले आहे.

१९) हे वाक्य भटजींच्या पत्नीने भटजींना म्हटले आहे.

प्रश्न क्र उ)

२०) देवळातील दुपारची आरती झाल्यानंतर घरी दोन-तीन माणसांना जेवायला घेऊन येण्याची सवय भटजींना होती.

२१) गावातील लोक मिळून मिसळून राहत असत.

२२) अचानक आलेल्या अतिथींचे जेवण झाल्यामुळे भटजींच्या पत्नीला उपाशी राहावे लागत असे.

२३) भटजींच्या पत्नीने मुसळाची पूजा केली.

२४) भटजींच्या पत्नीने भटजींना नदीला जाऊन पिण्याचे पाणी आणण्याचे काम सांगितले.

प्रश्न क्र. ऊ)

२५) भटजींची पत्नी दोन तीन माणसांना पुरेल एवढाच स्वयंपाक करायची. अचानक आलेल्या अतिथींचे जेवण झाल्यावर बऱ्याचदा तिला उपाशी राहावे लागेल त्यामुळे ती दिवसेंदिवस अशक्त होऊ लागली.

२६) घरी आलेल्या अतिथींना भटजीआधी जेवण देतात व नंतर मुसळाने खूप मारतात, असे भटजींच्या पत्नीला मैत्रिणीने आलेल्या अतिथींना सांगण्याचा सल्ला दिलाअसेल.

२७)भटजी जेवण झाल्यानंतर अतिथींना मुसळाने मारतात, असे भटजींच्या पत्नीकडून ऐकताच अतिथी न जेवता घरातून बाहेर पळाले.

प्रश्न क्र ए)

२८) शब्दयोगी अव्यय

२९) क्रियाविशेषण

३०) उभयान्वयी अव्यय

३१) केवलप्रयोगी अव्यय

प्रश्न क्र ऐ)

३२) एकदा एक टोपी विक्रेता शिवलेल्या टोप्या गाठोडीत बांधून गावोगावी विकण्यासाठीपायी चालत निघाला होता. दुपारची वेळ होती. तो खूप दमला होता, विश्रांती घेण्यासाठी एका झाडाखाली त्याने आपले गाठोडे बाजूला ठेवून तिथे झाडाखाली झोपला. त्या झाडावर अनेक माकडे बसली होती, ती माकडे खाली उतरून टोपी वाल्याची गाठोडे सोडून त्यातील टोप्या घेऊन झाडावर चढून बसली थोड्या वेळाने टोपी विक्रेता उठला व त्याने पाहिले की त्याच्या सर्व टोप्या माकडांनी घेऊन घेऊन गेलेत. त्याने माकडांना हुसकावण्याचा प्रयत्न केला पण काही केल्या माकडे टोप्या खाली टाकत नव्हते तो काठीने त्यांना उसकावत होता. माकडे पण तो जसा करायचा तसेच वागत होती. टोपी वाल्याला एक युक्ती सुचली त्याने आपल्या डोक्यावरची टोपी खाली टाकली. तसेच माकडांनीही टोप्या खाली फेकल्या. टोपी वाल्याने लगेच सर्व टोप्या गोळा करून त्याचे गाठोडे बांधले व तिथून निघून गेला.

प्रश्न क्र ओ)

1) कावळयाला एक मासाचा तुकडा सापडला.

2) कोल्ह्याने कावळयाला गाणे म्हणण्यास सांगितले.

3) कावळयाच्या तोंडातील मासाचा तुकडा खाली पडताचकोल्ह्याने पटकन तो तुकडा उचलून तिथून निघून गेला.

४) गोष्टीला योग्य शीर्षक –‘मूर्ख कावळा’

पाठ – 17

देवतुल्य आईबाबा

❖ उत्तर पत्रिका

१) सी) उमाकांत काणेकर

२) ए) आईबाबा

३) ए) देवतुल्य आईबाबा

४) ए) चरणधूळ

५) ए) सत्याचे

६) ए) आईबाबांची

७) डी) आईबाबांचा

८)a) डोळे

९) बी) आईबाब

१०) ए) सात्विक

११) सी) भक्तिभाव

१२) ड) नेहमी खर बोलणे

१३) सी) आईवडिलां वरील प्रेम व कृतज्ञता

१४)ए) भल्या बुऱ्या परिणामांचा

१५) ए) नभाहून

II. समानार्थी शब्द

१.सागर - समुद्र

२.नभ - आकाश

३.डोळे - नयन

४.बाप - वडील

५.आई - माता

।।।.लयबद्ध शब्द

1.आई - नाही

2.नेत्रज्योती -माथी

3.प्रेम - नेम

4.सागराचे - वैभवाचे

5.नाही–राही

III. जोड्या जुळवा (साधारण)

A (कडव्यातील शब्द)	B (त्याचा अर्थ)
1. नेत्रज्योती	a) डोळे
2. चरणधूळ	b) पायावर लागलेली माती
3. वरदहस्त	c) आशीर्वाद देणारा हात
4. नम्रता	d) सौम्य वागणूक
5. सत्यशीलता	e) खरे बोलण्याचा गुण

पाठ 18

दिनूचे बिल

❖ उत्तर पत्रिका

I.योग्य पर्याय निवडून खालीलप्रश्न सोडवा

उत्तर - इ). डॉक्टर

उत्तर -ई).दवाखान्यात

उत्तर - अ). पुष्कळ

उत्तर -आ).औषध

उत्तर -इ).औषध व इंजेक्शन

उत्तर - इ). बिल

उत्तर - ई). खुर्चीवर

उत्तर - इ). बऱ्याच

उत्तर - ई). बिल

उत्तर - इ). कागद

II.जोड्या जुळवा (सुलभ)

अ.		ब
11. रोग्याला तपासल्याबद्दल	-	50 रुपये
12. एक्स-रे काढल्याबद्दल	-	150 रुपय
13. रक्त तपासल्याबद्दल	-	100 रुपये

14. औषध दिल्याबद्दल - 80 रुपये

15. इंजेक्शन दिल्याबद्दल - 200 रुपये

III.एका वाक्यात उत्तरे लिहा (सुलभ)

उत्तर - दिनूचे वडील डॉक्टर होते.

उत्तर - वडिलांबरोबर दिनू दवाखान्यात जात असे.

उत्तर - दिनूच्या डोळ्यात पाणी आले.

उत्तर - दिनूचा एकदम गळा भरून आला.

उत्तर - दिनूच्या हातातला कागद गळून पडला.

उत्तर - दिनू आईकडे पैसे घेऊन धावत गेला.

उत्तर - दिनू काही न बोलता आईला पैसे परत दिले.

उत्तर - दिनू आईच्या मांडीवर डोके ठेवून रडू लागला.

उत्तर - आईने दिनूला कुशीत घेऊन कुरवाळू लागली.

उत्तर - आईने दिनूच्या गालाचे मुके घेतले.

IV. समानार्थी शब्द लिहा (साधारण)

26. आई - जननी

27. पृथ्वी. - धरती

28. सूर्य - भास्कर

29. चंद्र - शशी

30. सुमन. - फुल

V.विरुद्धार्थी शब्द लिहा(साधारण)

31. आई. X वडील

32. सुख X दुःख

33. चांगले X वाईट

34. गरीब X श्रीमंत

VI.वचन बदला (साधारण)

35. खिडकी - खिडक्या

36. फुल. - फुले

37. घर. - घरे

38. शाळा. - शाळा

VII.खालील प्रश्नांची तीन-चार वाक्यात उत्तरे लिहा ? (कठीण)

उत्तर - दिनूचे वडिलडॉक्टर असल्यामुळे लोकांच्या पोटात दुखत असेल, सर्दी खोकला होत असेल, ताप आला असेल तर औषध घेण्यासाठी येत असत.

उत्तर - आईचे बिल पाहून दिनूच्या डोळयातून एकदम पाणी आले. त्याचा गळा भरून आला. आणि हातातला कागद एकदम गळून पडला. अशी अवस्था दिनूची झाली.

उत्तर - बाळा जीवनातल्या सगळयाच गोष्टींची अशी बिले करून किंमत करता येत नाही. दिनूच्या आईने सांगितला.

उत्तर - 1.साखर - 1 किलो - 40 रुपये

2.चहा पूड - 100 ग्रॅम - 20 रुपये

3. तूर डाळ - 1/2 किलो -70 रुपये

4. जिरे - 100 ग्रॅम - 40 रुपये

एकूण. - 170 रुपये

उत्तर - बिल घेतल्यानंतर आपण कोण कोणत्या गोष्टी घेतलेततसेच त्या गोष्टी किती प्रमाणात घेतले हे काळजीपूर्वक बघावे. आणि घेतलेल्या वस्तूंचे दर व एकूण झालेले बिल. या गोष्टी काळजीपूर्वक पाहिल्या पाहिजेत.

पाठ -19

तेनालीरामचे बुध्दीचातुर्य

- **उत्तरपत्रिका -**

प्र. 1 1.तेनालीराम

2. कृष्णदेवराय.

3.पाचशे

4.बर्फा

5.पाऊस

6.कोषागारात

7.शिक्षा,न्याय

8. चातुर्य

प्र.2.

9. खजिनदार

10.कोषागार

11. चातुर्य

12.दरबार

13. महाराज

14. सदभावना

15. कृष्णदेवराय

प्र.3.

16. पाणी- जल

17. नदी- सरिता

18. पाऊस- वर्षा

19. गगन- आकाश

20. चांगलीवृत्ती- सदभावना

प्र. 4

21. राजा

22.मंत्री

23.सेनापती

24.सुभेदार

25.सरदार

26.सैनिक

27. शेतकरी

प्र. 5.

28.ब) खजिना

29. क) कुशल

30. अ). दुष्काळ

31. ब) वेषांतर

32. अ) जयजयकार

प्र. 6.

33.तेनाली राम हा कृष्णदेवरायाच्या दरबारात चाणाक्ष सल्लागार होता.

34. दुष्काळ पडल्यामुळे शेती पिकली नाही.

35. राजाने शेतकऱ्यांना पाचशे मोहरा बियाणे घेण्यासाठी दिल्या.

36. तेनालीराम वेषांतर करून गावोगावी हिंडत होता.

37. न्याय शेतकऱ्यांना मिळाला होता.

38. कृष्णदेवराय तेनालीरामावर प्रसन्न झाले.

39. नदी नाले खळाळून वाहू लागले.

40. प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांना तीनशे मोहरा मिळाल्या होत्या.

प्र. 7.

41.हे वाक्य तेनाली रामाने कृष्णदेवरायांना म्हटले आहे.

42.हे वाक्य शेतकऱ्याच्या बायकोने शेतकऱ्याला म्हटले आहे.

43.हे वाक्य शेतकऱ्याने आपल्या बायकोला म्हटले आहे.

44.हे वाक्य कृष्णदेवरायाने तेनाली रामाला म्हटले आहे.

प्र.8

45. दुष्काळ पडल्यामुळे विहिरींचे पाणी आटले नदी,नाले कोराफे पडले.

46.पाऊसामुळे शेती चांगली पिकली होती. पीक चांगले आले होते. त्यामुळे भरपूर उत्पन्न मिळाले. म्हणून शेतकऱ्यांचे खूप समाधान झाले.

47.दरबारातील एका मंत्र्याच्या हातातून दुसऱ्या मंत्र्याच्या हातात बर्फाचा तुकडा देत शेवटी राजाच्या हातात जाईपर्यंत तो बर्फाचा तुकडा विरघळूनलहान झाला.

48. तेनाली रामाने आपल्या चातुर्याने शेतकऱ्याना न्याय मिळवून दिला.तेव्हा शेतकऱ्यांनी तेनाली रामाचाज यजयकार केला.

प्र.9.

अ). राज्यात भीषण दुष्काळ पडला होता.

आ). राजाने शेतकऱ्यांना बियाणे आणण्यासाठी पाचशे मोहरा दिल्या.

इ). शेतकऱ्यांचे खूप समाधान झाले.

ई). बर्फाचा तुकडा दरबारातील प्रत्येकाने हातात घ्यावा व पुढच्यास द्यावा.

उ). निरपराध शेतकऱ्यांना न्याय मिळाला होता.

ऊ). तेनाली रामाच्या चातुर्यावर कृष्णदेवराय प्रसन्न झाले.

50.या चित्रात कृष्णदेवरायांचा दरबार भरलेलाआहे. राजाने शेतकर्यांनी कर्जाची रक्कम न भरल्यामुळे शेतकऱ्यांच्या संपत्तीवर जप्ती आणण्याचा आदेश दिला आहे. याआदेशा विरोधात तेनालीरामन शेतकऱ्यांची बाजू मांडतआहेत. व शेतकरी कर्जाची रक्कम भरण्यास का टाळाटाळ करतआहेत या मागचे सत्यआपण शोधून काढू यासाठी आपल्याला मुदत द्यावी असे महाराजाना सांगत आहेत.

प्र. 51. कृष्णदेवरायाच्या दरबारात तेनालीराम हा खूप हुशार सल्लागार होता. एके वर्षी राज्यात दुष्काळ पडला व त्यामुळे शेती पिकली नाही. शेतकऱ्यांच्या जवळ असलेले धान्य संपले.बियाणे खरेदी करण्यासाठी त्यांच्या जवळ पैसे नव्हते. कृष्णदेवरायाने शेतकऱ्यांना बियाणे खरेदी करण्यासाठी मदत म्हणून पाचशे मोहरा दिल्या व पुढच्याच वर्षी ती रक्कम परत करण्यास सांगितले.दुसऱ्याच वर्षी पाऊस भरपूर झाला पीक भरपूर आले.राजाने कर्जाची रक्कम गोळा करण्याचा आदेश मंत्र्यांना दिला. पण कर्जाची रक्कम म्हणावी तशी जमा

झाली नाही त्यामुळे कृष्णदेवरायांनी ज्या शेतकऱ्यांनी कर्जाची रक्कम जमा केली नाही अशा शेतकऱ्यांची संपत्ती जप्त रण्याचा आदेश दिला.

तेनालीरामला महाराजांचा हा आदेश पटला नाही त्यांनी या मागचे सत्य शोधून काढण्याचा निर्णय घेतला व त्यासाठी राजाकडून मुदत मागितली. वेषांतर करून ते गावोगावी हिंडू लागले. वेषांतर करून हिंडत असताना त्यांना असे समजून आले की, राजांनी शेतकऱ्यांना पाचशे मोहरा दिल्या होत्या मात्र शेतकऱ्यांना त्यापैकी फक्त तीनशे मोहराच मिळाल्या होत्या. जास्तीच्या मोहरा कशा द्यायच्या या विचाराने शेतकऱ्यांनी कर्जाची रक्कम परत केलीनव्हती. तेनालीरमाला सत्य समजले होते. त्यांनी बर्फाच्या तुकड्याच्या सहाय्याने महाराजां समोर ही गोष्ट सिद्ध केली. व शेतकऱ्यांना न्याय मिळवून दिला.शेतकऱ्यांनी तेनालीरामाचा जय जय कार केला. कृष्णदेवरायांनी तेनाली रामाच्या बुद्धी चातुर्याची प्रशंसा केली.

पाठ -20

ज्योत

❖ उत्तर पत्रिका -

1) C. दिवटी

2) A. समई

3) C.वीज

4) D.बिजली

5) B. प्रकाश

6) C. आकाश दिवा

7) B. काठीला चिंध्या बांधून

8) C. माती

9) A. परंतु

10)D. तेल

2. नवीन शब्दांचे अर्थ लिहा.

1) लहान मशाल

2) चकचकीत

3) वीज

4) तेजस्वी प्रकाश

5) मंद प्रकाश देते

6) प्रकाशमय होवो

7) लहान

8) माहित

9) सर्वांना

10) नवीन

3. समानार्थी शब्द लिहा.

1) लोक

2) छोटे

3) शरीर

4) मला

5) सगळे

6) नवे

7) सदन

8) देऊळ

9) सुंदर

10) दिवा

4. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

1) नावडती

2) बाहेर

3) जुने

4) झोपडी

5) अंधार

6) नंतर

7) मोठी

8) एकटा

9) तोडणे

10) राक्षस

5. लयबद्ध शब्द लिहा=

1) मिणमिणती

2) बरवे

3) लखलखती

4) उजळो

5) पडे

6) नवोनी

7) म्हणती

8) सकलाला

9) धूर

10)तो

6. जोड्या जुळवा.

1) मिणमिणती

2) सकलाला

3) जग उजळो

4) परि ज्योती

5) माझ्यात घडे

1) शेतकरी

2) देवापुढे

3) कंदील

4) वरात

5) घरे मंदिरे

6) पणती

7. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

1) ड्युटी शेतकऱ्याची आवडती होती.

2) पणती इडली आहे.

3) समई देवा पुढे लावतात.

4) या कवितेत काळा असा धूर समयी सोडते.

5) या कवितेत काचेचा महाल कंदीलास म्हटले आहे.

6) वरात बत्ती वाचून अडते.

7) झगमगाट बत्तीचा पडतो.

8) आता ज्योत बिजली झाली आहे.

9) घरे मंदिरे बिजली मुळे लखलखतात.

10) ज्योत देवाला असे म्हणत आहे की यापुढे आणखी कोण कोणते नवीन बदल माझ्यात घडणार आहेत कोणास ठाऊक.

8. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

1) दिव्याची ज्योत स्वतः जळून जगाला प्रकाश द्यावा असा संदेश देते.अंधाराकडून प्रकाशाकडे जाण्याचा मार्ग दाखवते.

2) पणती,समई किंवा दिवा यांची ज्योत जेंव्हा पेटते तेंव्हा त्यातून धूर बाहेर पडतो त्यामुळे ज्योतीला काचेचा महाल बांधण्यात आला आहे.

3) ज्योत सर्वांना प्रकाश देते. हा ज्योतीचा गुण आहे.दुसऱ्याचागुण घ्यावा,असे या पुस्तकात मधमाशी या कवितेत सांगितले आहे.

थोडाही गुण मिळता घ्यावा

साठा त्याचा नित्य करावा

कोणालाही तो शिकवावा

ठेवा हे चित्ती

4) ज्योत कवीतेत आलेली प्रकाश दीपे म्हणजे दिवटी, पणती, समई, कंदील, बत्ती आणि बिजली ही आहेत.

5) प्रकाश दीपा मधील ज्योत पेटवण्यासाठी वापरण्यात येणारी साधने तेल, तूप,रॉकेल, वीज इत्यादी आहेत.

पाठ - 21

श्री बसवेश्वर

- *पत्रिका उत्तर*

अ .भरा शब्द योग्य जागी रिकाम्या

।. संगमेश्वर.

2. बलदेव

3.अनुभव मंटप

4.बसव वचन

5.कुडल संगम

आ .लिहा शब्द समानार्थी

1. आराधना पूजा,

2. प्रामाणिक सत्वगुणी ,

3. रात्रंदिवस

4 . माता जननी,

5. प्रसिद्धी

इ .लिहा शब्द विरुद्धार्थी

1.अप्रामाणिक

2.असामर्थ्य

3. पद्यरूप

4. अधर्म

5. कुरूप

ई.जुळवा जोड्या

।. संगमेश्वर.

2. बलदेव

3 .बसव वचन

4 .वीरशैव

5. युगप्रवर्तक

उ .निवडा पर्याय योग्य

1.बागेवाडी

2.शिवशरण

3.गंगांबिका

4.मादलांबिका

5.युगप्रवर्तक

6.बसवेश्वर

ऊ .लिहा उत्तरे वाक्यात तीन-दोन प्रश्नांची खालील

1. बसवेश्वरानी कृष्णा व मलप्रभा या नद्यांच्या संगमावर संगमेश्वर हे एक शांत ,सुंदर व रम्य मंदीर वसविले .त्यांनी आपला विद्याभ्यास येथे पूर्ण केला आहे .

2. लोकांच्या कल्याणा करिता ,करणे दूर दुःखे लोकांची ,झटणे अहोरात्र सुखासाठी , खरा हाच, मानणे मातेप्रमाणे स्त्रियांना पर ,वागणे नीतीने, बोलणे सत्य नेहमी धर्म असावा असे बसवेश्वराना वाटते.

ए .करा तयार शब्द अर्थपूर्ण जुळून क्रम योग्य शब्दांचा दिलेल्या पुढे

1.बसवेश्वर

2.लोककल्याण

3. मुख्यमंत्री

4. युगप्रवर्तक

5 . बुद्धिमान

ऐ . वाक्य प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

1. ते फार बुध्दीमान व विचारी होते, बसवेश्वरांचे आचार, विचार लहानपणी सर्वसाधारण मुलांप्रमाणे नव्हते.

2 . बसवेश्वरानी कुडल संगम येथील प्राचीन अध्ययन केंद्रामध्ये आपला विद्याभ्यास पूर्ण केला आहे.

पाठ - 22

बोधाचा स्पर्श

- उत्तरपत्रिका -

3. 1. आ) अती भूषणे
4. 2. इ) नटाचा
5. 3. अ) प्रमाणात
6. 4. ई) अती खेळ
7. 5. अ) अती नम्रता
8. 6. पाठ करणे (वाक्य – प्रत्येक विद्यार्थी वेगवेगळे वाक्य लिहू शकतो.)
9. 7. संतापणे, चिडणे, रागावणे (वाक्य – प्रत्येक विद्यार्थी वेगवेगळे वाक्य लिहू शकतो.)
10. 8.चांगली शिकवण (वाक्य – प्रत्येक विद्यार्थी वेगवेगळे वाक्य लिहू शकतो.)
11. 9.दागिने, अलंकार (वाक्य – प्रत्येक विद्यार्थी वेगवेगळे वाक्य लिहू शकतो.)
12. 10. तुकाराम
13. 11. बसवेश्वर
14. 12. ज्ञानेश्वर
15. 13.रामदास
16. 14.कबीर
17. 15 अती कोपता कार्य जाते लयाला
18. अती नम्रता पात्र होते भयाला
19. अती कामते कोणतेही नसावे

20. प्रमाणामध्ये सर्व काही असावे

21. 16. सतत पद्य पाठ करून शीण येतो.

22. 17.अतिशय संतापले तर कार्य लयाला जाते.

23. 18. आपल्याला कोणी हसू नये असे राहावे असे कवींना वाटते.

24. 19. सतत गद्य वाचून त्रास होतो.

25. 20. अती दागिने धारण करणे म्हणजे संकटाना आमंत्रण देण्यासारखे आहे. अती थाट हा नटाचा वेष होतो. यासाठी आपण आपल्याला कोणी हसू नये असे राहिले पाहिजे. म्हणूनच आपल्या वागण्यात सर्व काही प्रमाणात असावे.

26. 21. सतत पद्य पाठ केल्यामुळे शीण येतो. त्याचप्रमाणे सतत गद्य वाचल्याने आपल्याला त्रास होतो. यासाठीच आपण कधी गद्य तर कधी पद्य वाचत जावे असे कवीला का वाटते.

27. 22.अती भूषणे परिधान करणे, अती थाट करणे, अती कोपणे, अती नम्रता, अती काम, अती ज्ञान, अती खेळ या गोष्टी अति करणे हे वाईट असे कवीला सांगायचे आहे.

28. 23.* अती दागिने संकटाला आमंत्रण देण्यासारखे आहे. * अलीकडच्या काळात दागिन्यांसाठी चोरी झालेल्या पाहतो. * अती दागिने पाहून दारादेखोर कोणतेही कृत्य करू शकतात प्रसंगी आपला जीवही गमवावा लागतो. * दागिन्यांची चोरी झाल्यास आपले आर्थिक नुकसान होवू शकते. (विद्यार्थ्यांची कल्पनाशक्ती तसेच विचारानुसार उत्तरात तफावत असू शकते.)

29. 24. * राग आला असताना कोणतेही काम करणे नुकसान देते. * रागाच्या वेळी आपली विचार शक्ती योग्य निर्णय घेईल हे सांगता येत नाही. * बऱ्याच वेळी रागाच्या भरात केलेले कार्य यशस्वी होत नाही. (विद्यार्थ्यांची कल्पनाशक्ती तसेच विचारानुसार उत्तरात तफावत असू शकते.)